

Oversiktsbilde barne- og ungdomskriminalitet

Kristiansand | 2023

POLITIET

Kristiansand
kommune

Innhold

- 1. Bakgrunn**
- 2. Metode og data**
- 3. Hovedfunn 2023**
- 4. Anmeldte straffbare forhold 2023**
- 5. Utviklingstrekk 2017–2023**
- 6. Vold og trusler**
- 7. Vinning**
- 8. Skadeverk**
- 9. Narkotika**
- 10. Seksuallovbrudd**

Bakgrunn

Bakgrunn

- *Oversiktsbilde for barne- og ungdomskriminalitet i Kristiansand* er en digital statusrapport som utgis årlig i mars/april. Rapporten ble første gang utgitt i 2022.
- Rapporten baserer seg på kriminalitetsstatistikk, ungdataundersøkelse (selvrapportert) og kvalitative innspill fra «*Nettverk for risikoutsatt ungdom*».
- Rapporten utgjør et kunnskapsgrunnlag og kan benyttes til å foreta beslutninger i både kommune og politi. Rapporten erstatter tidligere arbeid med Trendrapporten (en rapport som ble utgitt årlig i gamle Kristiansand fra 2009).
- Rapporten er utarbeidet i henhold til vedtak gjort i både politiråd, kommunedirektørens ledergruppe og formannskapet (høsten 2021)
- Rapporten omhandler hovedsakelig kriminalitet begått av barn og ungdom under 18 år (U18), men også kriminalitet begått av eldre ungdommer (18–22 år) er tatt med for å synliggjøre forskjeller.
- Rapporten er utarbeidet av en prosjektgruppe bestående av kriminalitetsforebyggende koordinator (kommune), folkehelsekoordinator (kommune) strategianalytikere (kommune) og politikontakten ved Kristiansand politistasjon samt analytikere i etterretningsseksjonen i Agder politidistrikt.
- I år er det integrert et nytt kriminalitetsområde i rapporten – «seksuallovbrudd». Politiets statistikk er svært begrenset på dette området da det er få saker som anmeldes. Det er derfor supplert med statistikk både fra ungdata og overgrepsmottaket.
- Rapportformen er under utvikling.

Metode og data

Rapporten baserer seg på følgende kilder:

Kriminalitetsstatistikken

- Statistikken omhandler «domfelt, siktet eller mistenkt» under 18 år (23 år) ved forhold begått i Kristiansand. I rapporten omtales dette som «registrert» kriminalitet.
- Statistikk for perioden fra 2017–2023 inkluderer Søgne og Songdalen.
- Statistikken omhandler kun anmeldte forhold. Antall anmeldelser gir ikke noe dekkende bilde av det reelle omfanget og det er store mørketall innenfor alle de overordnede kriminalitetskategoriene.
- Statistikken viser i liten grad variasjon i alvorlighet eller modus mellom de ulike sakene i en kriminalitetskategori.

Ungdataundersøkelsen

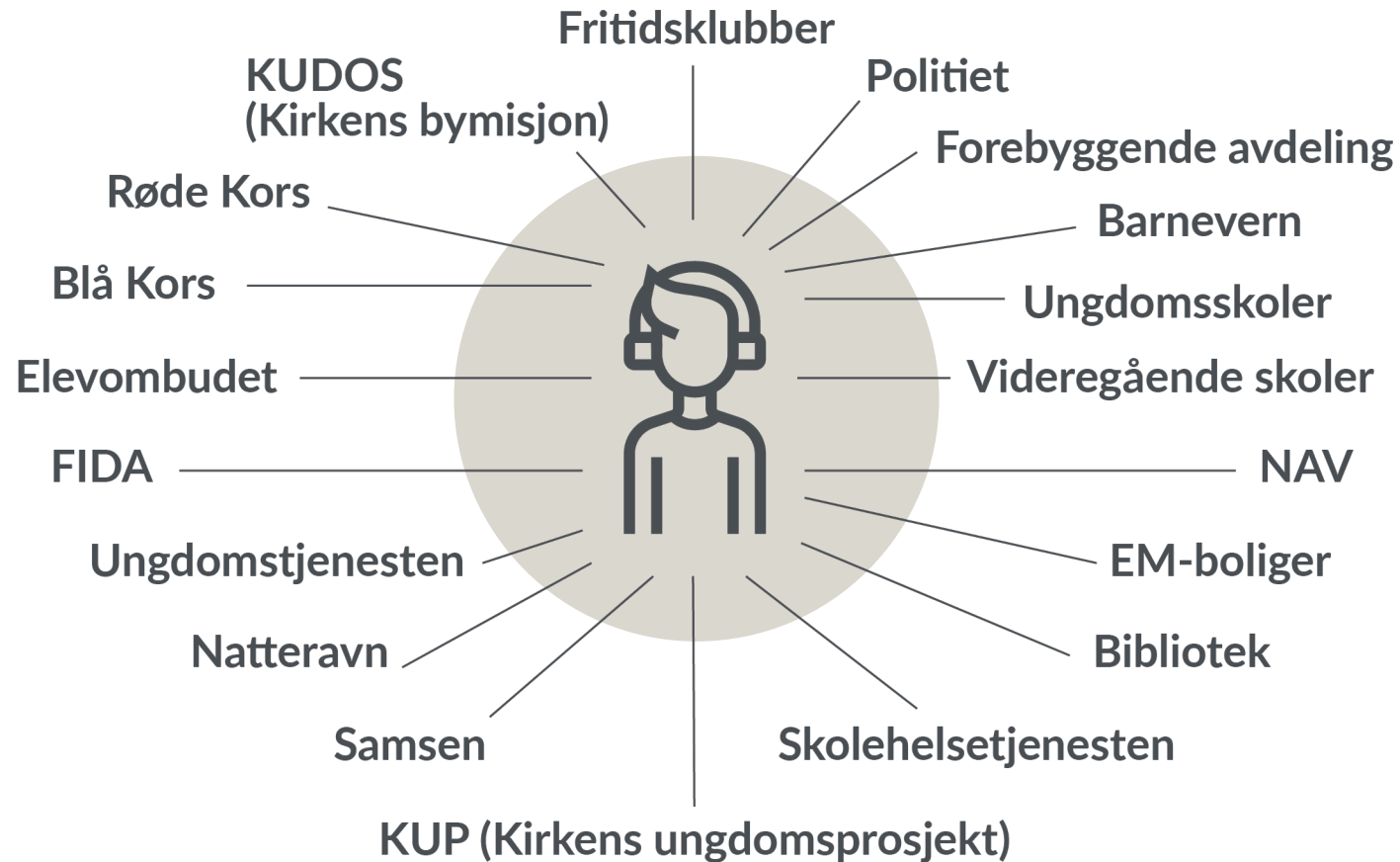
- Selvrapportert undersøkelse som gjennomføres på skolene hvert tredje år.
- Undersøkelsen ble gjennomført i 2016, 2019 og i 2022. Ny undersøkelse gjennomføres i 2025.
- Ungdatatallene som brukes i rapport 2023 er derfor de samme som for 2022.
- Gjennomføres i alle trinn på ungdomsskole og på videregående.
- Høy svarprosent. 81% på ungdomsskole og 64% på videregående skole

Nettverk for risikoutsatt ungdom

- Halvårige møter med offentlige og frivillige organisasjoner/etater som jobber med ungdom.
- Formålet er å få oppdatert kunnskap om status, trender og utvikling i ungdomsmiljøet.
- Ledes av kriminalitetsforebyggende koordinator.
- Medlemmene i nettverket er informanter til rapporten og rapporterer i skriftlig form i forkant av hvert møte
- Sitater som brukes i statusrapporten er i stor grad hentet fra disse rapporteringene.

Nettverk for risikoutsatt ungdom (informanter):

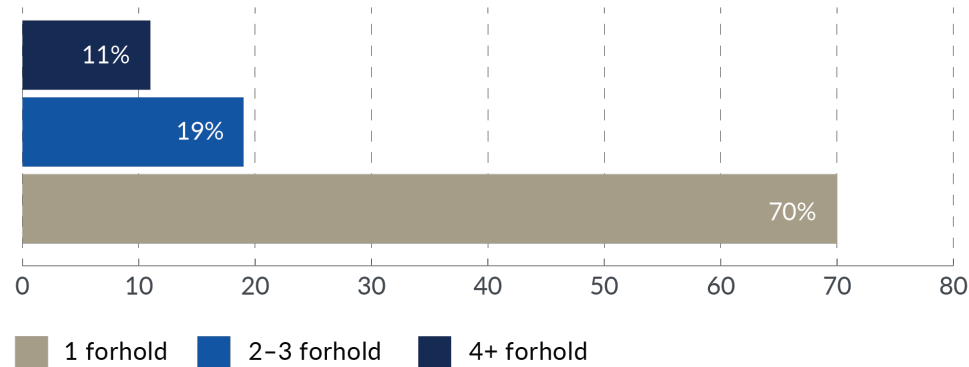

3

Hovedfunn 2023

Oppsummering – registrert kriminalitet 2023

- 4% av ungdommer i alderen 12–17 år var anmeldt for kriminalitet i Kristiansand i 2023. Det betyr at hele 96% ikke var anmeldt for kriminalitet. Politiet kan ha kontakt med flere ungdommer enn de som er anmeldt for kriminalitet (stiplet linje)
- Omlag 12% av all den anmeldte kriminaliteten i Kristiansand omhandler barn og ungdom under 18 år. Det betyr at det er voksne som står for mest kriminalitet totalt sett.
- Av de 4% som er anmeldt for kriminalitet i Kristiansand er de aller fleste kun anmeldt med ett forhold (70%). Det betyr at det er en liten kjerne som står for mye av kriminaliteten.

96%
av ungdommen
i Kristiansand var *ikke*
anmeldt for kriminalitet
i 2023

4%
anmeldt for
kriminalitet

Oppsummering – registrert kriminalitet 2023

- Den anmeldte ungdomskriminaliteten (U18) økte med ca. 16% fra 2022–2023 (fra 648 forhold til 750 forhold).
- Antall ungdommer anmeldt for kriminalitet økte med ca. 29% fra 2022–2023 (fra 281 til 361 ungdommer).
- For første gang er det anmeldt flere forhold i aldersgruppen U18 enn for aldergruppen 18–22 saker.
- Det er vinning og vold som toppe kriminalitetsstatistikken for U18-gruppa i 2023.
- Nær 45% økning i vold og trusler fra 2022–2023. Det er U15 og jenter som står for den største økningen i den registrerte volden.
- Det er fortsatt guttene som står for mest kriminalitet, men jentene har tatt innpå guttene.
- Det meste av den anmeldte kriminaliteten i 2023 skjer i sentrumsområdene.

Oppsummering Kriminalitetsstatistikk 2023 og Ungdata (2022) på utvalgte kriminalitetstyper

Vold

Stor økning i anmeldt vold, trusler og ransforhold for U18 ungdommer i 2023. Ungdom under 15 år og jentene står for den største økningen i aldergruppa. I ungdata svarer omkring 1000 elever på ungdom- og videregående skoler at de har blitt utsatt for vold (blitt slått, sparket, lugget) av jevnaldere i 2022.

Vinning

Anmeldte vinningsforhold økte sterkt i 2022 og har holdt seg stabilt høyt i 2023. I ungdata 2022 har andelen som svarer at de har tatt varer fra butikk økt siden 2016 (ungdata).

Skadeverk

Anmeldte skadeverksforhold økte i 2022 men har i 2023 hatt en nedgang. I ungdata 2022 er det ca. 11 % av ungdomskole-elevne som svarer at de med vilje har knust ruter, ødelagt buss seter, postkasser m.m.

Narkotika

Svært få narkotikaforhold er registrert i kriminalitetsstatistikken. Det har vært en markant nedgang i anmeldte narkotikaforhold siden 2019. I ungdata 2022 er andelen som rapporterer at de har brukt hasj og/eller andre narkotiske stoffer vært stabil sammenlignet med undersøkelsen i 2019. (Henholdsvis ca. 12% og ca. 6%).

Seksuallovbrudd

Svært få anmeldte seksuallovbrudd registrert i kriminalitetsstatistikken. I Ungdata 2022 oppgir over 400 ungdommer på videregående skoler i Kristiansand at de har blitt tvungen til samleie (12% jenter, 3% gutter) og 89 ungdommer under 20 år har oppsøkt overgrepsmottaket i 2023.

Utfordringsbildet 2023 - fra «Nettverket» og politiet

«Noen få står for mye kriminalitet og har en grenseløs adferd. Det er kjente ungdommer med komplekse utfordringer hvor mange samarbeidspartnere er inne med tiltak og det er et tett samarbeid med foresatte.»

Trusselvurdering 2023,
Agder politidistrikt

- Enkelte ungdom under 18 år er involvert i til dels grov kriminalitet, herunder vold og ran. Mange er under kriminelle lavalder (U15).
- Flere av de yngste har knytning til eldre kriminelle og til kriminelle nettverk. Noen av disse har opparbeidet seg narkotikagjeld og blir truet om de ønsker seg ut av miljøet.
- I 2023 har et lite jentemiljø på ungdomskolenivå skapt store utfordringer med vold og trusler mot andre ungdommer. De er få, men har likevel skapt stor frykt overfor en større elevgruppe.
- Noen av disse jentene har opparbeidet seg frykttkapital og brukes som trussel mot andre uten at de selv vet om det.
- Det rapporteres om økning i vold mot ansatte i skolene, fritidsklubber, barnevernstjenesten og i politiet.

Utfordringsbildet 2023 - fra «Nettverket» og politiet

- Antall ransforhold har økt det siste året. Ungdommer blir bedt om å gi fra seg eiendeler ved bruk av trusler og vold. I enkelte tilfeller må de betale for å få tilbake eiendelen sin.
- Bæring av kniv og andre våpenlignende gjenstander har økt og fremvises gjerne i sosiale medier.
- Mesteparten av volden ungdom blir utsatt for skjer i møte med andre ungdommer. I mange tilfeller skjer volden mellom ungdommer som kjenner hverandre fra før, og i liten grad mot tilfeldige ungdommer.
- Motiver for å begå vold og fremsette trusler dreier seg i stor grad om tidligere hendelser, pågående konflikter og rykter.
- Blant jenter er det særlig baksnakking og ryktespredning som er motivet.
- Kriminalitet skjer ofte i det offentlig rom og skaper utrygghet for innbyggerne, næringslivet og andre som ferdes på offentlige steder.
- Narkotikalovbrudd avdekkes i liten grad og hjelpeapparatet opplever ofte å komme for sent inn med tiltak.
- Det er bekymring for økt bruk av ulovlig rusmidler blant ungdom, også i den yngste målgruppen. Det rapporteres om at bruk av rusmidler ofte er en bakenforliggende årsak til – og en opprettholdende faktor til – at det begås kriminalitet.
- Det er svært få seksuallovbrudd som anmeldes til politiet, til tross for økt bekymring fra nettverket om unge overgripere som utsetter jenter for overgrep.

«Vi ser at 8. og 9. trinns elever opplever seg «utstøtt» i bydelene sine og trekker inn til sentrum hvor de finner andre som opplever utenforskap.»

«Det er flere ungdommer vi og foreldrene strever med å «ramme inn», og ha oversikt over hvor de oppholder seg. De unndrar seg voksenkontakt».

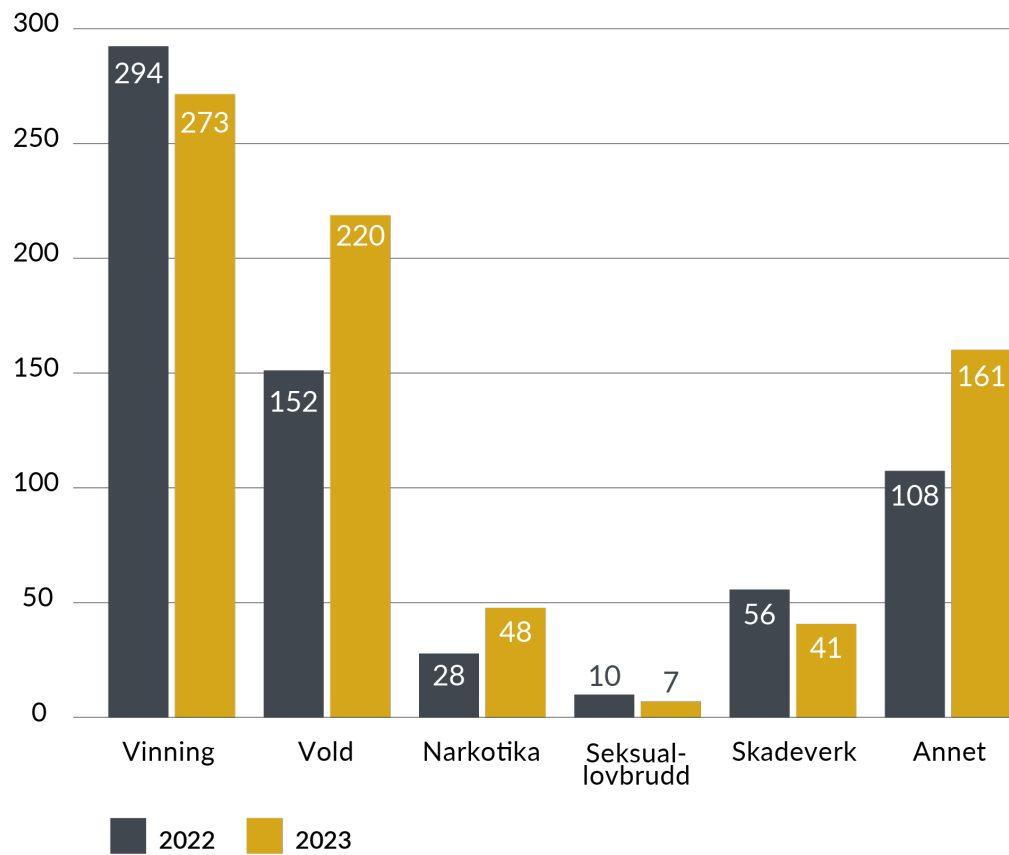
«Det er en utfordring at barn fra 12 årsalder henger med 16 åringer. De blir involvert i rusaktivitet, trusler og voldshendelser. Det er mange flere yngre ungdom som strever og utfører alvorlige kriminelle forhold.»

«Det er stor utfordring med ungdom under 15 år som begår kriminalitet (trusler, vold, tyveri), der andre ungdom opplever at det ikke blir «noen konsekvenser» eller straff, selv om noe av det er ganske alvorlige hendelser.»

Deltakere i Nettverk for risikoutsatt ungdom

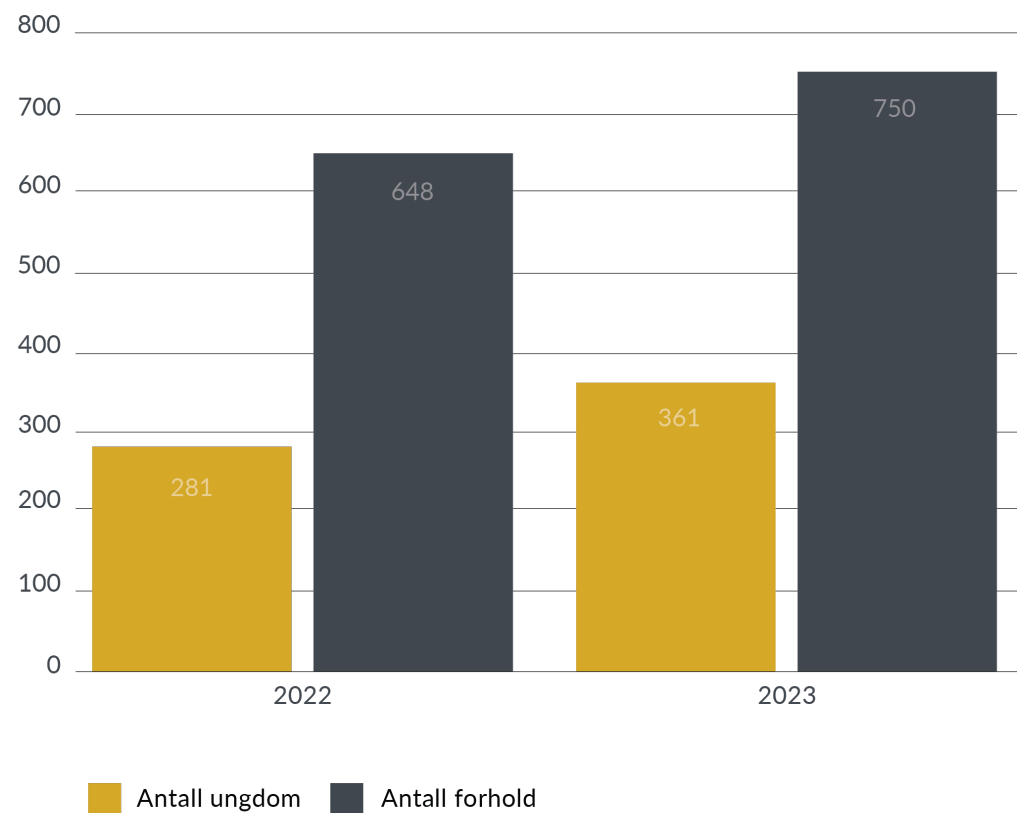
4 Anmeldte straffbare forhold 2023

Forhold U18 fordelt på kriminalitetstyper 2022–2023

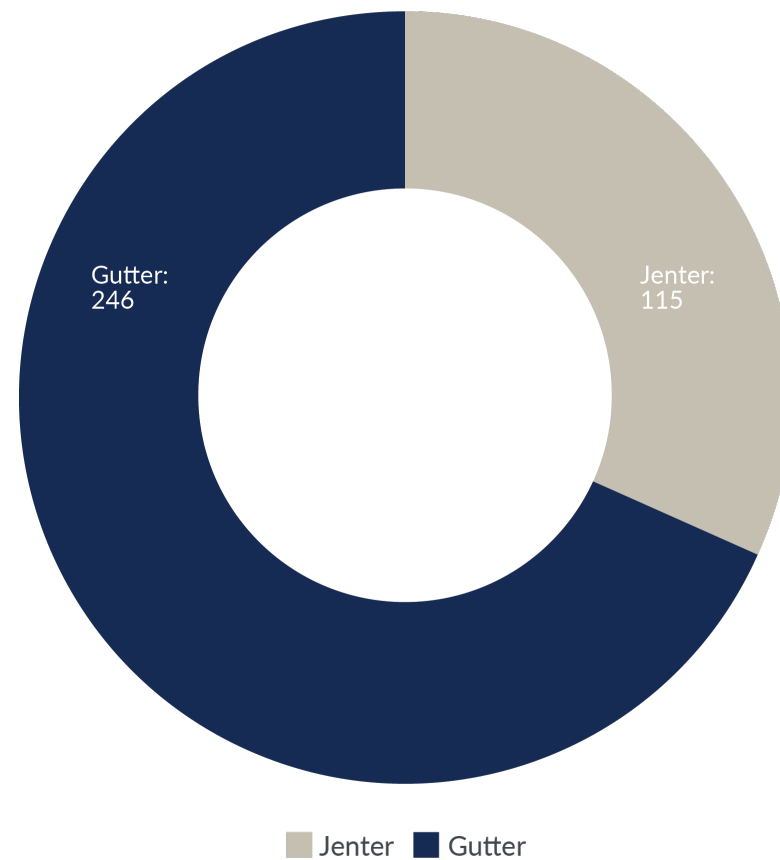

Kilde: Kriminalitetsstatistikk

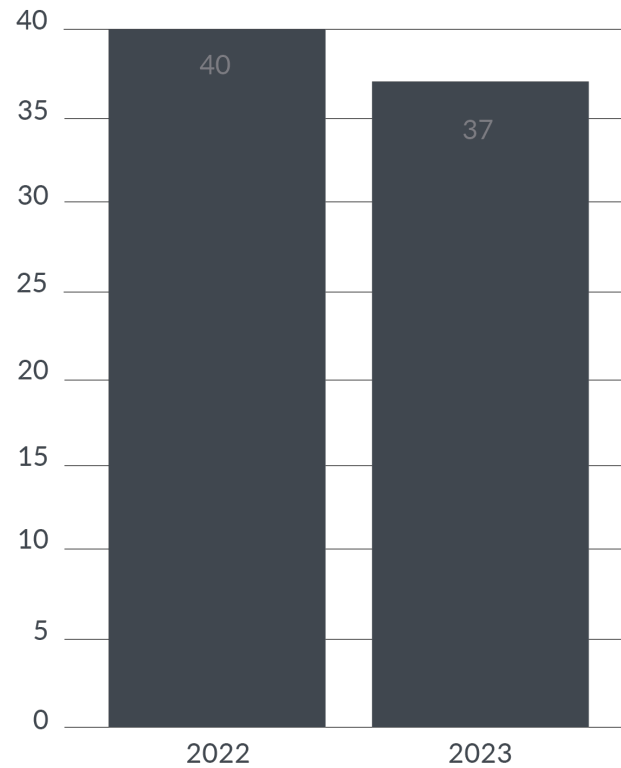
Antall U18 ungdommer registrert og anmeldte antall forhold 2022–2023

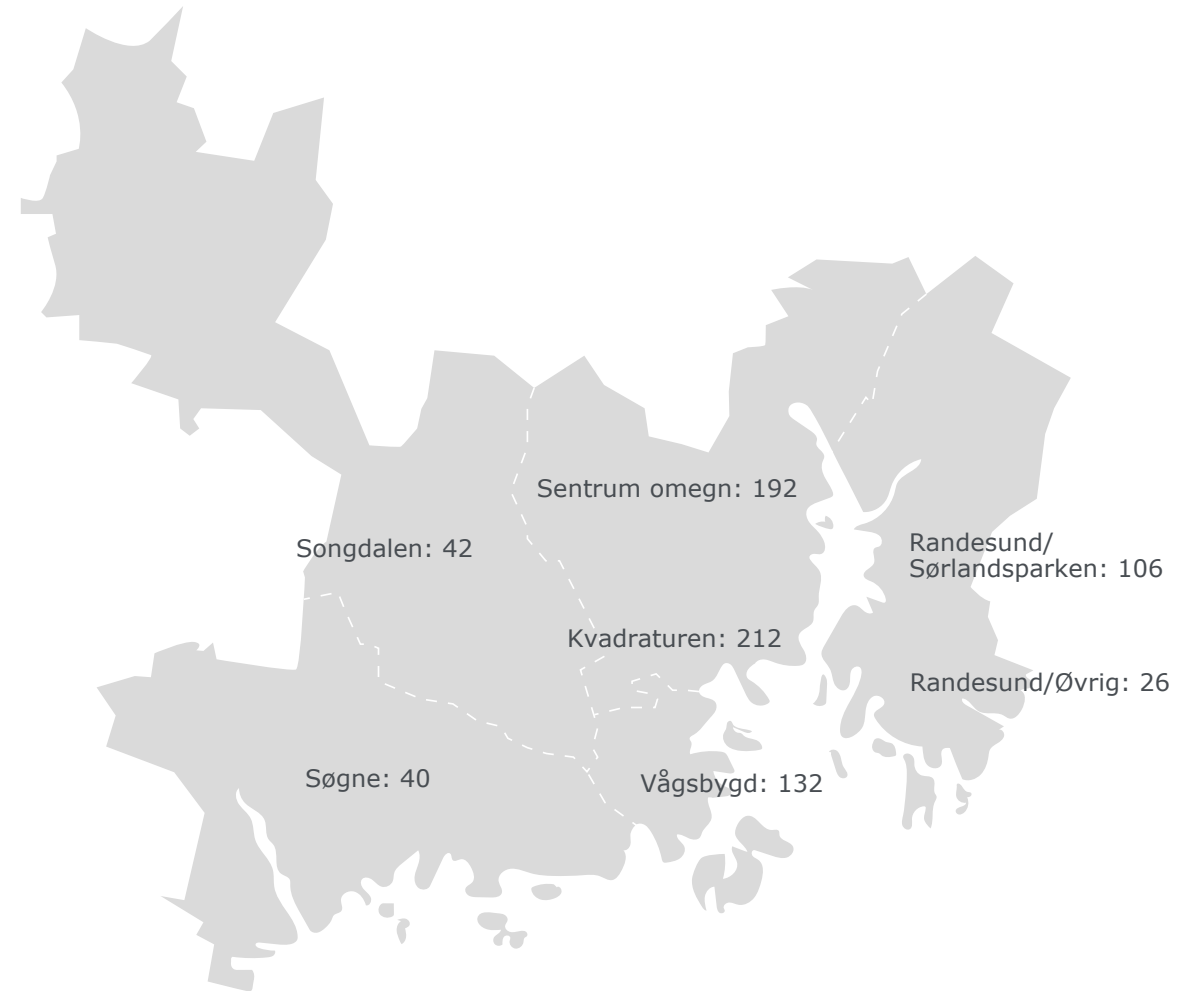
Antall anmeldte forhold fordelt på kjønn i 2023 (U18)

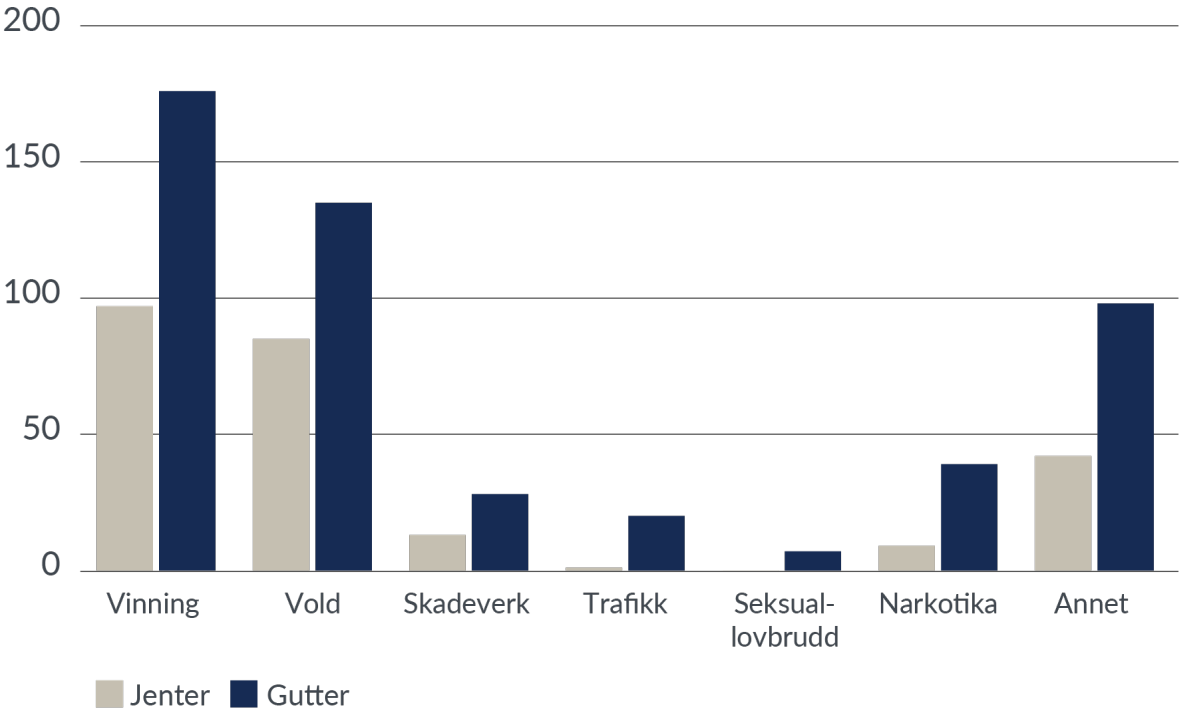
Gjengangere (4 forhold eller mer) i 2022 og 2023 (U18)

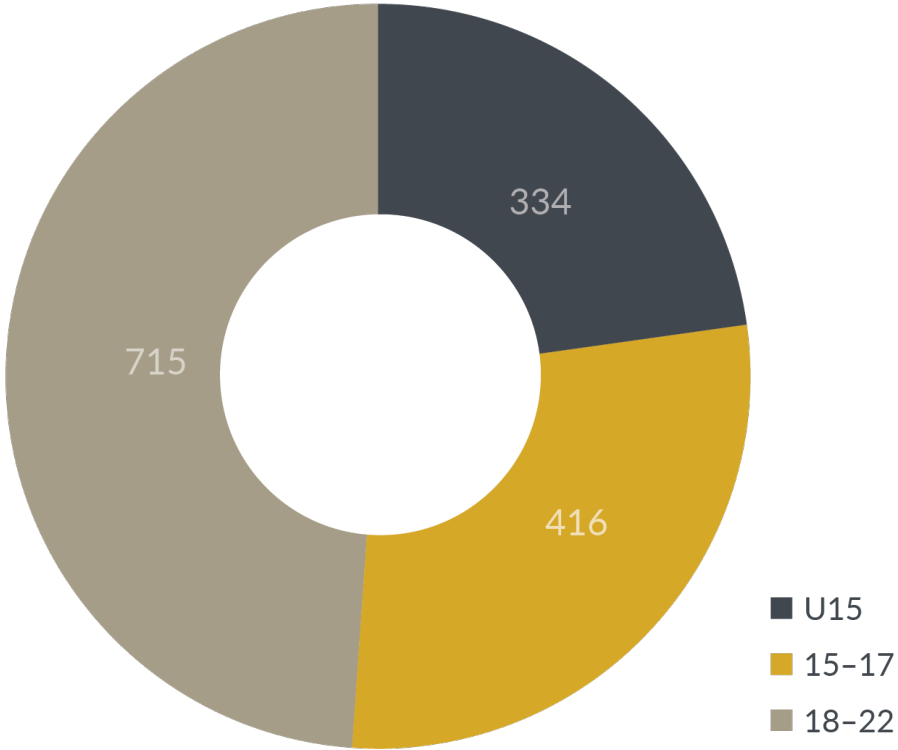
Gjerningssted 2023 (U18)

Kriminalitetstyper fordelt på kjønn i 2023 (U18)

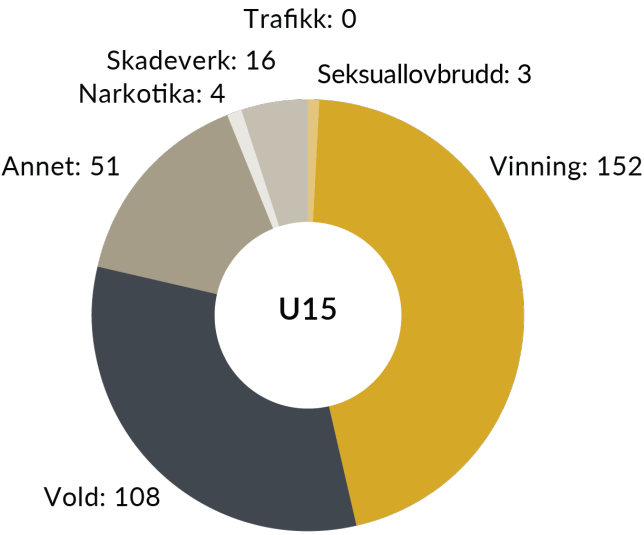
Anmeldte forhold fordelt på ulike aldersgrupper 2023

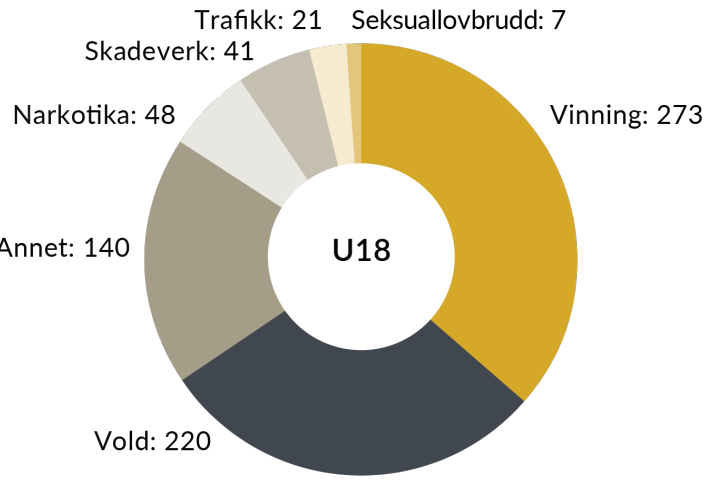
Kilde: Kriminalitetsstatistikk

Fordeling av kriminalitetstyper ut fra aldergrupper i 2023

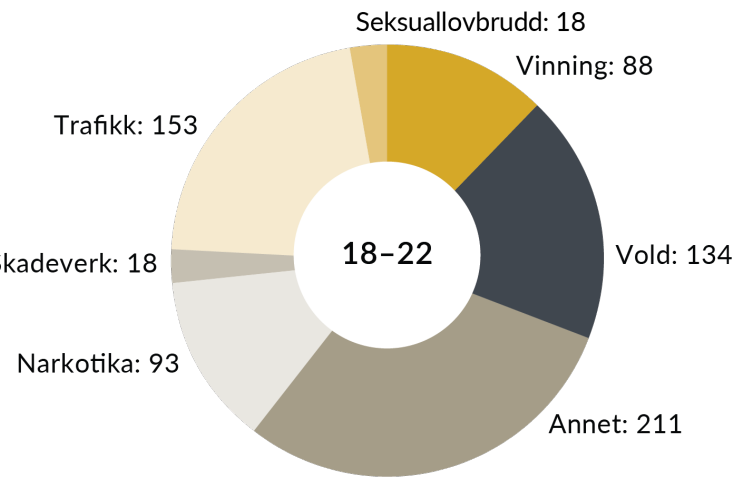
U15

U18

18-22

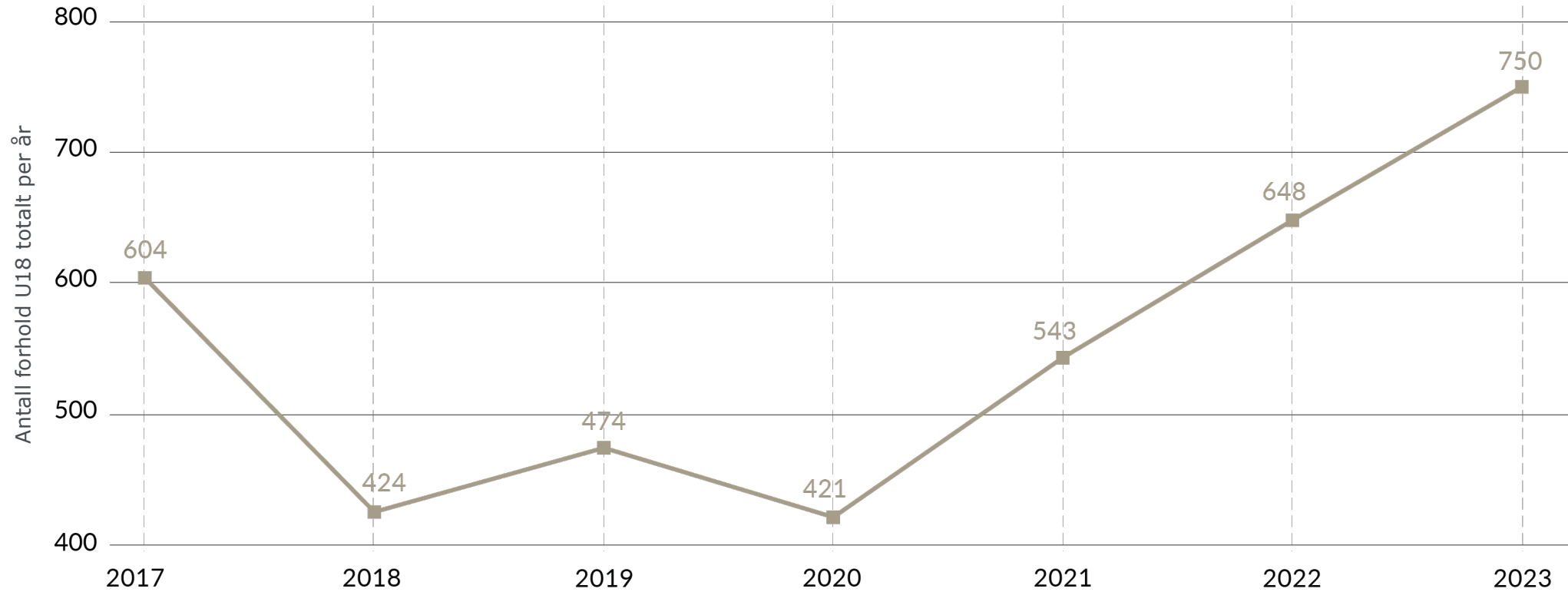
Vinning Vold Annet Narkotika Skadeverk Trafikk Seksuallovbrudd

Kilde: Kriminalitetsstatistikk

5

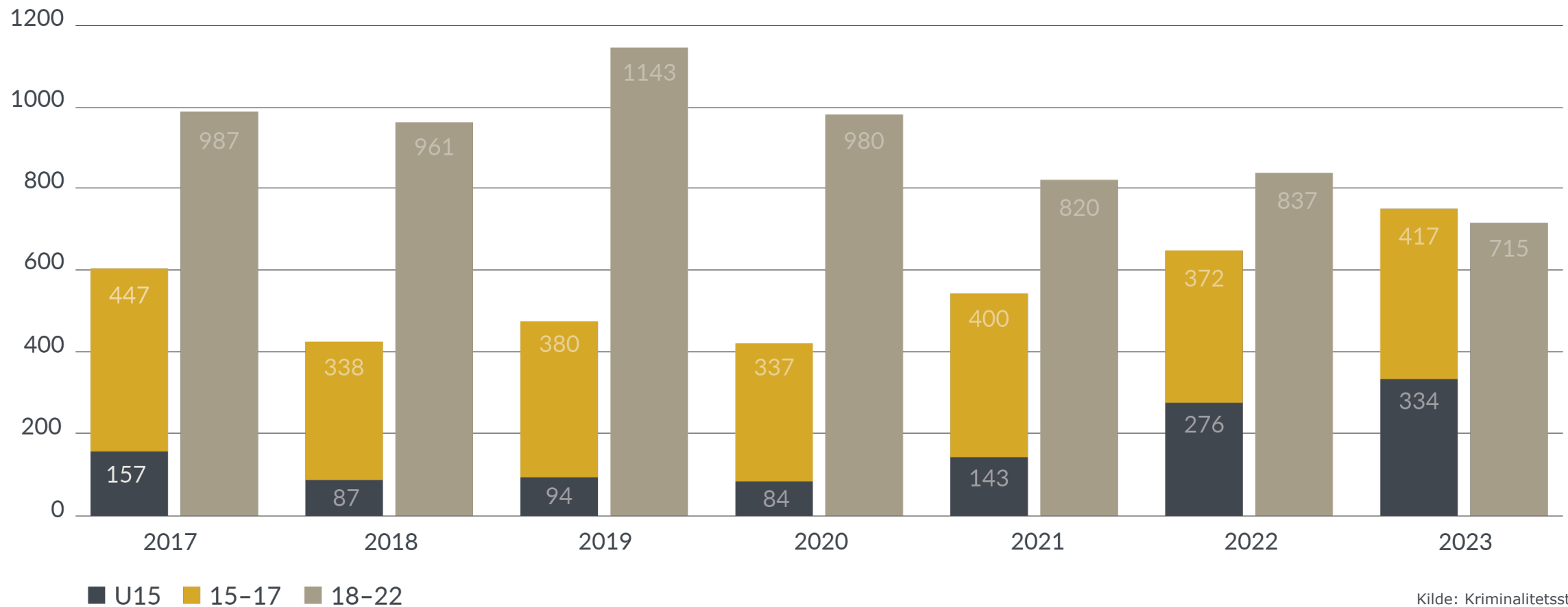
Utviklingstrekk 2017–2023

Utvikling i antall U18-forhold i perioden 2017–2023

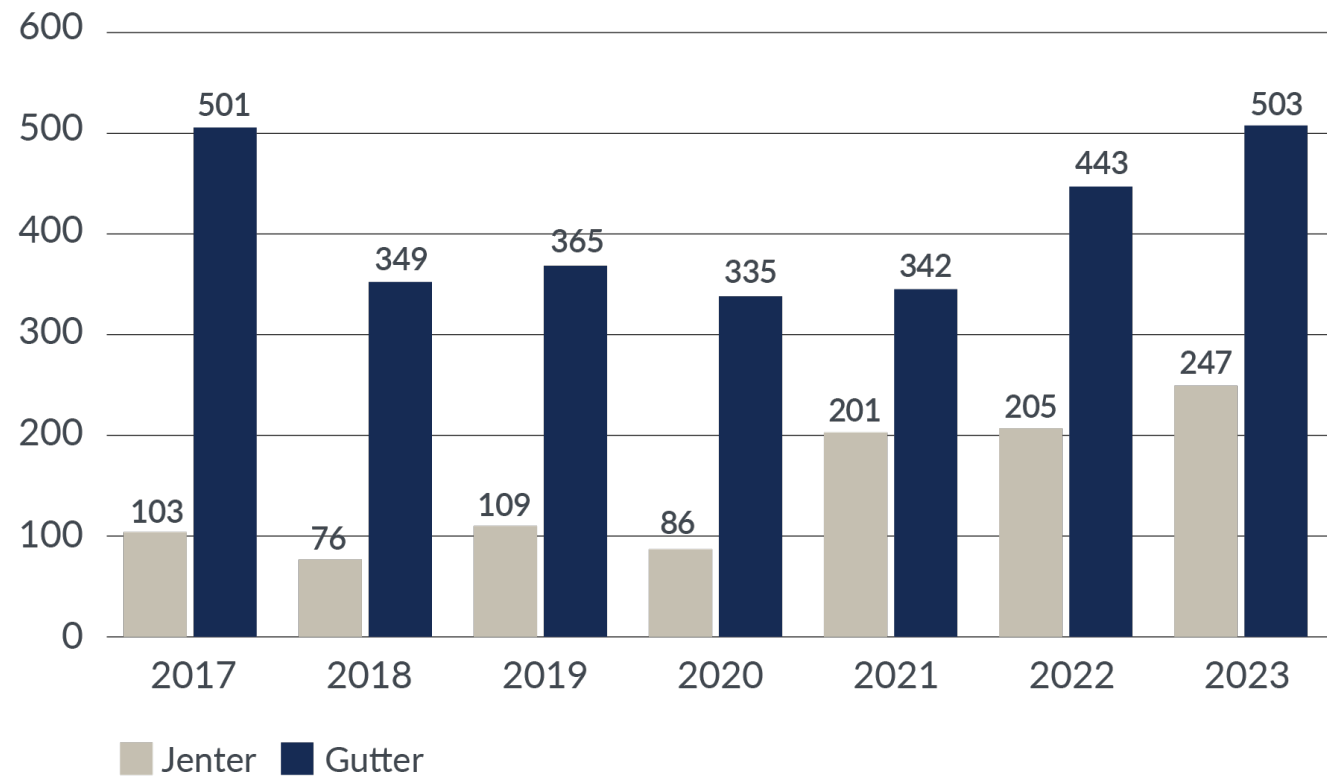
Kilde: Kriminalitetsstatistikk

Utvikling i anmeldte forhold fordelt på aldergrupper i perioden 2017–2023

Kilde: Kriminalitetsstatistikk

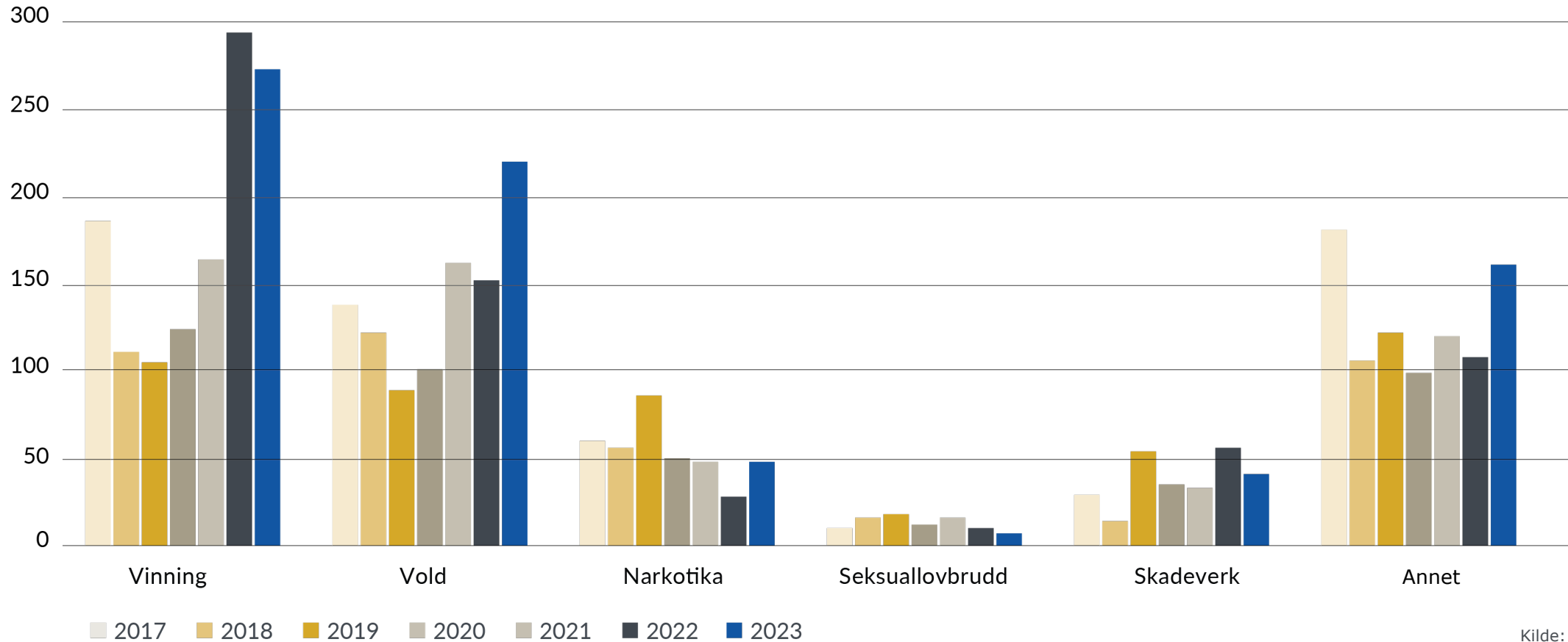
Utvikling anmeldte U18-forhold fordelt på kjønn i perioden 2017-2023

Kilde: Kriminalitetsstatistikk

Kriminalitetsutvikling for ungdom under 18 år

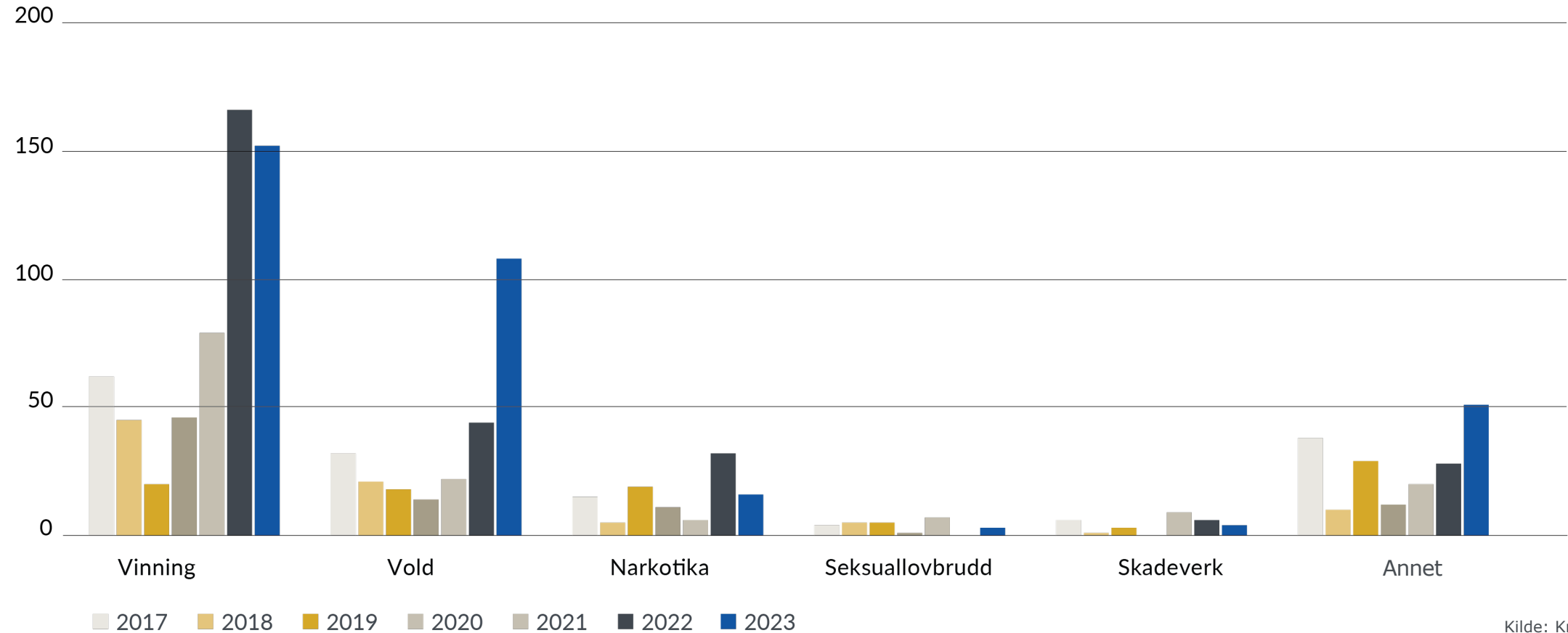
Antall forhold U18; domfelt, siktet og mistenkt

Kilde: Kriminalitetsstatistikk

Kriminalitetsutvikling for ungdom under 15 år

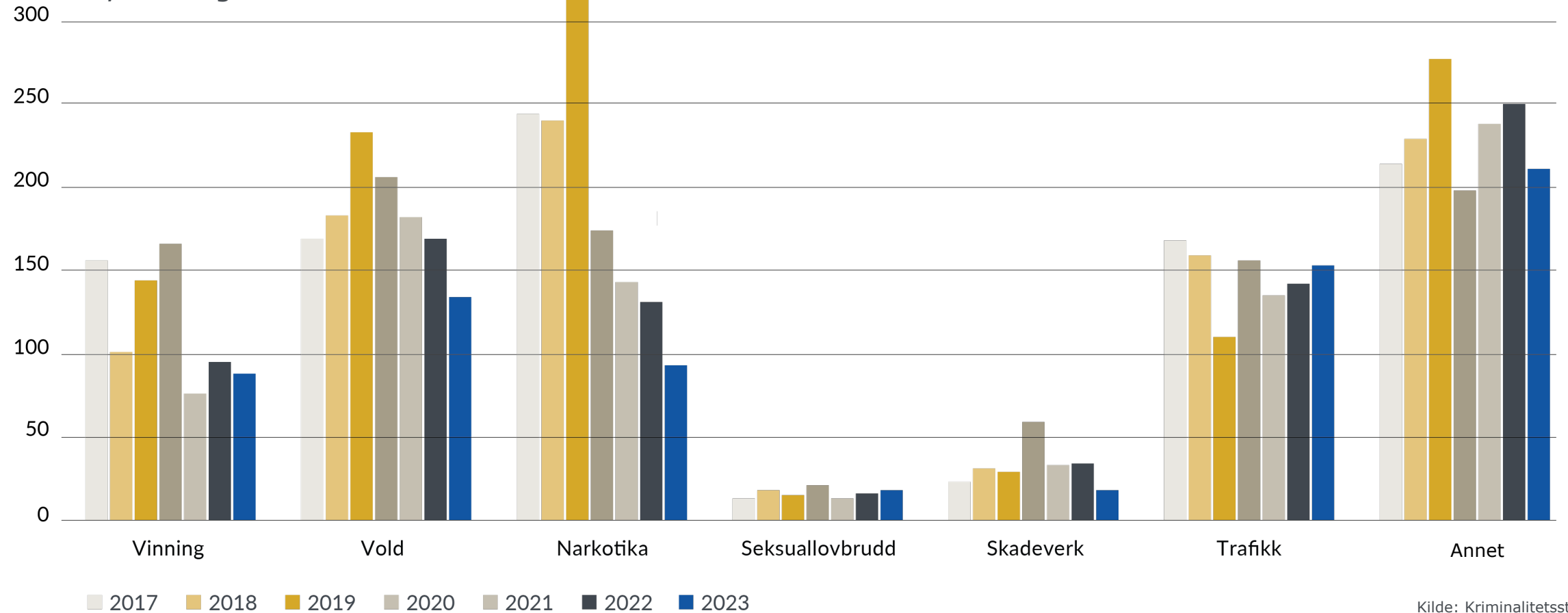
Antall forhold U15; domfelt, siktet og mistenkt

Kilde: Kriminalitetsstatistikk

Kriminalitetsutvikling ungdom mellom 18–22 år

Antall forhold 18–22;
domfelt, siktet og mistenkt

Kilde: Kriminalitetsstatistikk

6 Vold og trusler

Vold og trusler

Kriminalitetsstatistikken 2023:

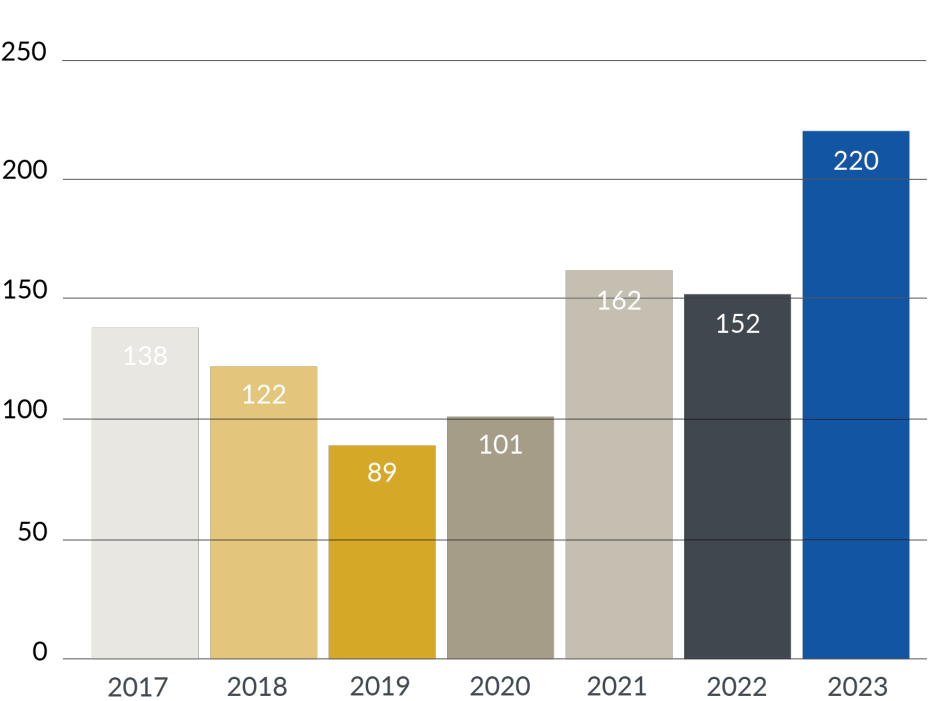
- Voldstatistikken har gått gradvis ned for den eldre ungdomsgruppa (18–22 år) siden 2019 mens kraftig økning i U18-gruppa.
- Nær 45% økning i voldsforhold begått av U18 fra 2022 til 2023 (henholdsvis 152 forhold til 220 forhold).
- For første gang blir det begått mer vold blant U18-gruppa enn for 18–22 års gruppa.
- Voldsutviklingen for ungdom under 15 år er nesten fordoblet de siste årene, og utgjorde i 2023 halvparten av alle voldsforholdene for U18-gruppa.
- Det er fortsatt flest gutter som er anmeldt for vold og trusler, men det er jentene som står for den største økningen i anmeldt vold i 2023.
- I perioden 2017–2020 var jenter i liten grad representert i voldstatistikken for ungdom under 18 år. I 2023 utgjorde jentevolden nær 40% av alle anmeldte voldsforholdene for U18-gruppa.

- Den store andelen av den anmeldte ungdomsvolden skjer i det offentlige rom, både i og utenfor bysentra.
- Det er en fordobling i anmeldte ransforhold i 2023 sammenlignet med 2022 (fra 28 til 45 forhold). 62 personer var anmeldt for 45 ransforhold. Det er i hovedsak gutter som begår ran i Kristiansand.

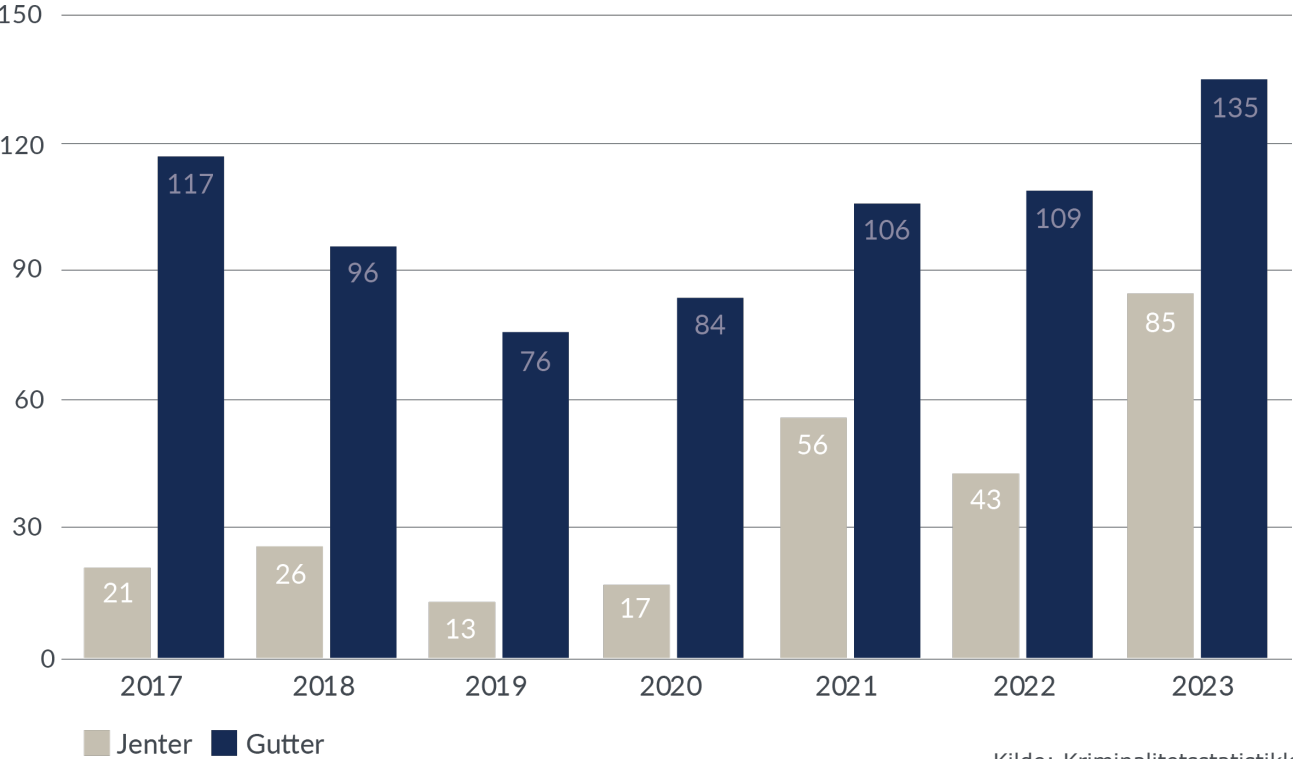
Ungdata:

- Ifølge ungdata 2022 svarer 5% (ca. 200 elever) på ungdomskolene og 4% (ca. 140 elever) på videregående skole at de er blitt ranet eller truet med våpen det siste.
- Omkring 1000 elever samlet sett på ungdomsskole og videregående skole nivå svarer at de har blitt slått, lugget eller sparket i løpet av året. Andelen avtar for hvert trinn.

Anmeldte voldsforhold i perioden 2017–2013 (U18)

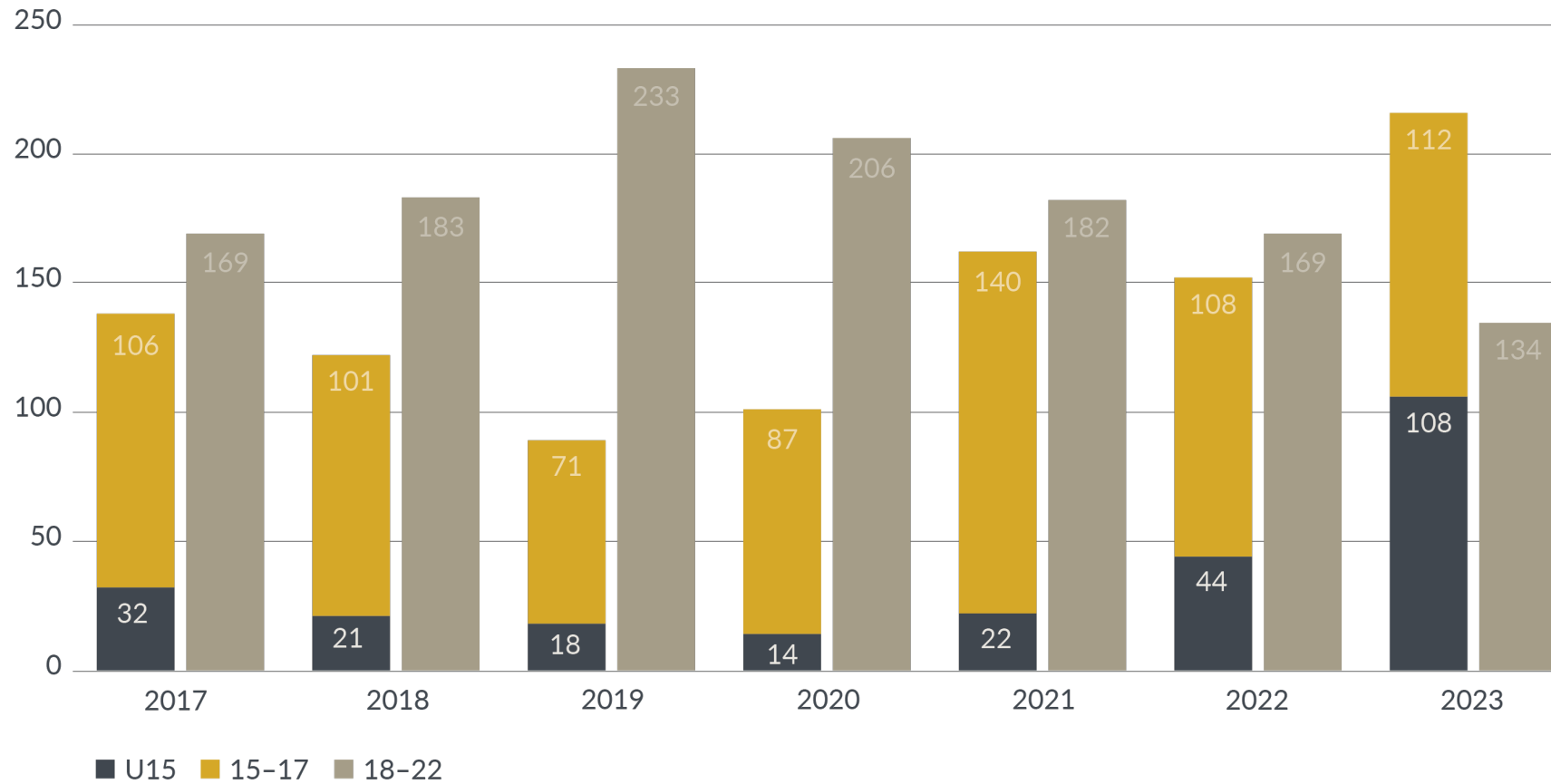

Anmeldte voldsforhold i perioden 2017 til 2023 fordelt på kjønn (U18)

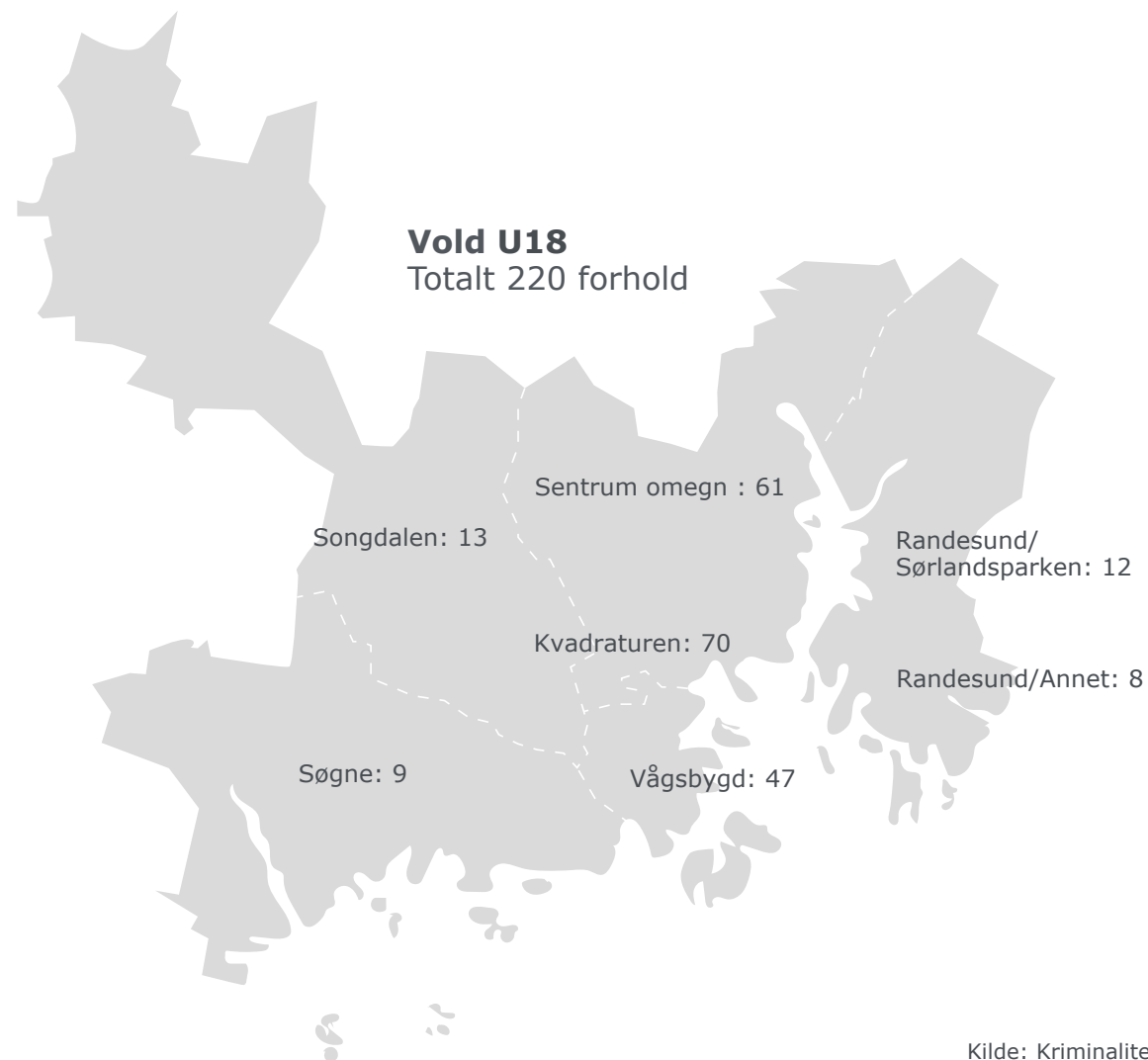
Kilde: Kriminalitetsstatistikk

Anmeldte voldsforhold i perioden 2017–2023 fordelt på alder

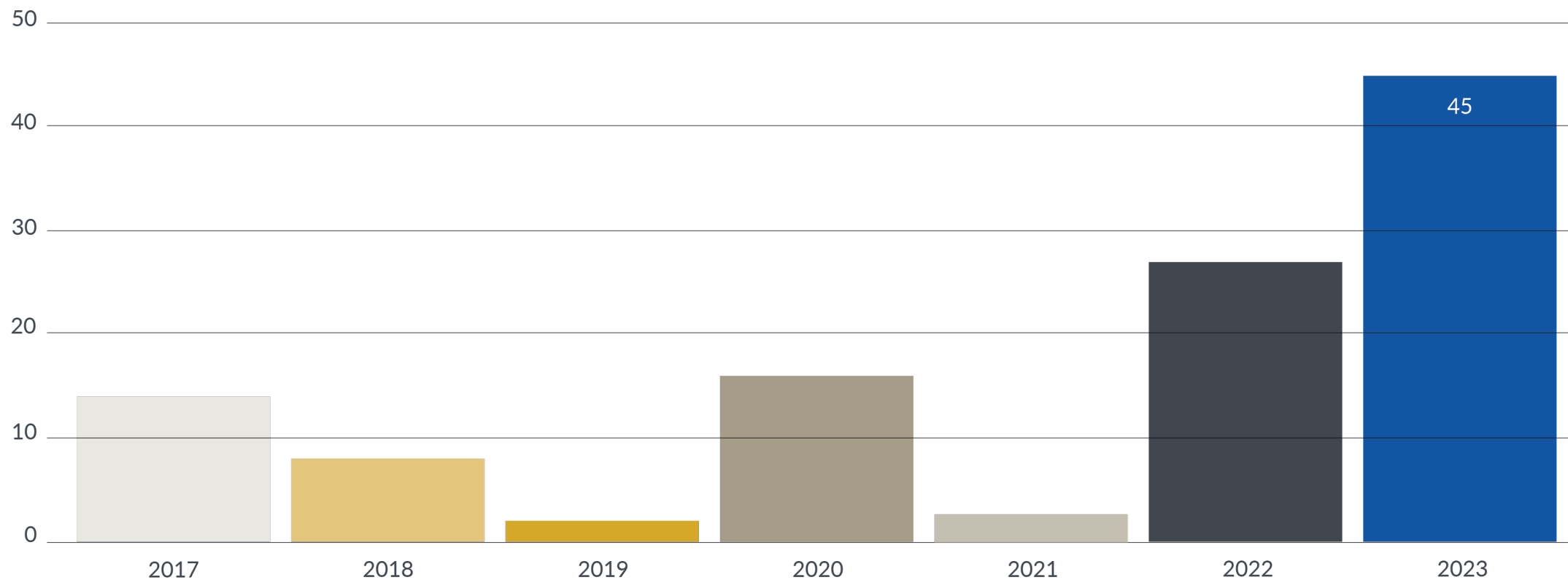
Kilde: Kriminalitetsstatistikk

Anmeldte voldsforhold U18 (2023) – Gjerningssted

Kilde: Kriminalitetsstatistikk

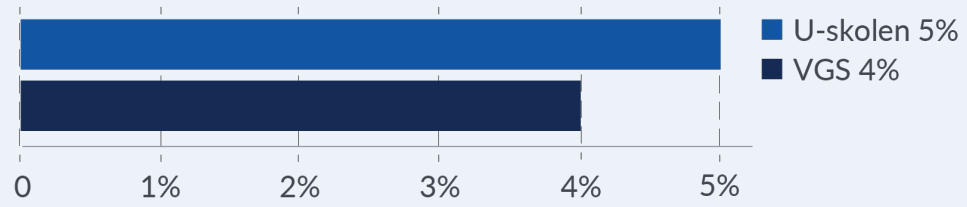
Anmeldte ransforhold U18 i perioden 2017–2023

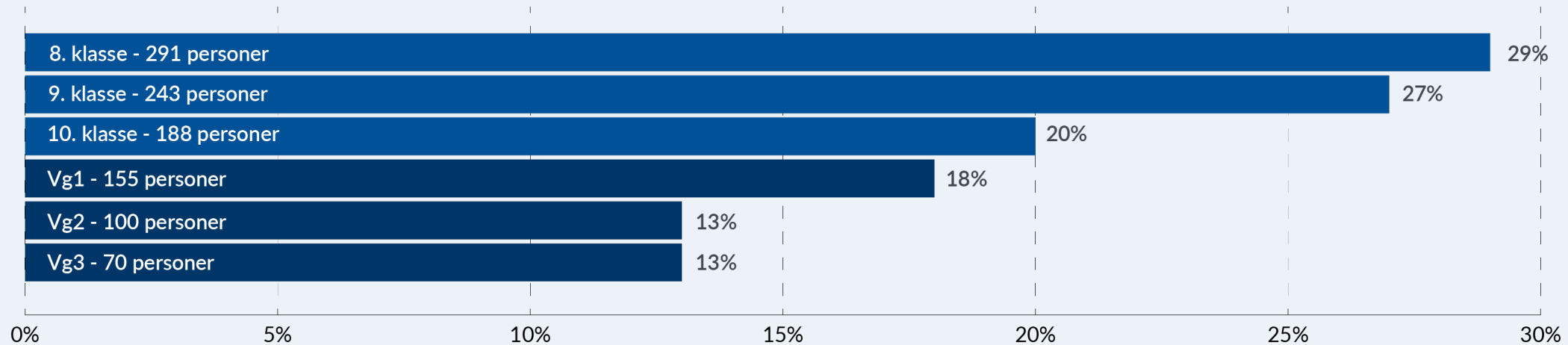
Kilde: Kriminalitetsstatistikk

Ungdata 2022: Vold

Ranet eller truet med våpen/gjenstand (en eller flere ganger)

Blitt slått av andre ungdommer det siste året (Slag, spark, lugging fra andre ungdom - det siste året (2022)):

Vinning

«Vi har en økt bekymring for yngre elever som stjeler, helt ned i 11 årsalder. Det virker som at respekten for mitt og ditt ikke er så tydelig lenger»

«Vi har flere episoder hvor ungdom bli fratatt eiendeler som f.eks. jakke, lue, AirPods, telefon, armbånd, smykke, ringer, osv.»

Deltakere i Nettverk for risikoutsatt ungdom

Vinning

Kriminalitetsstatistikken 2023:

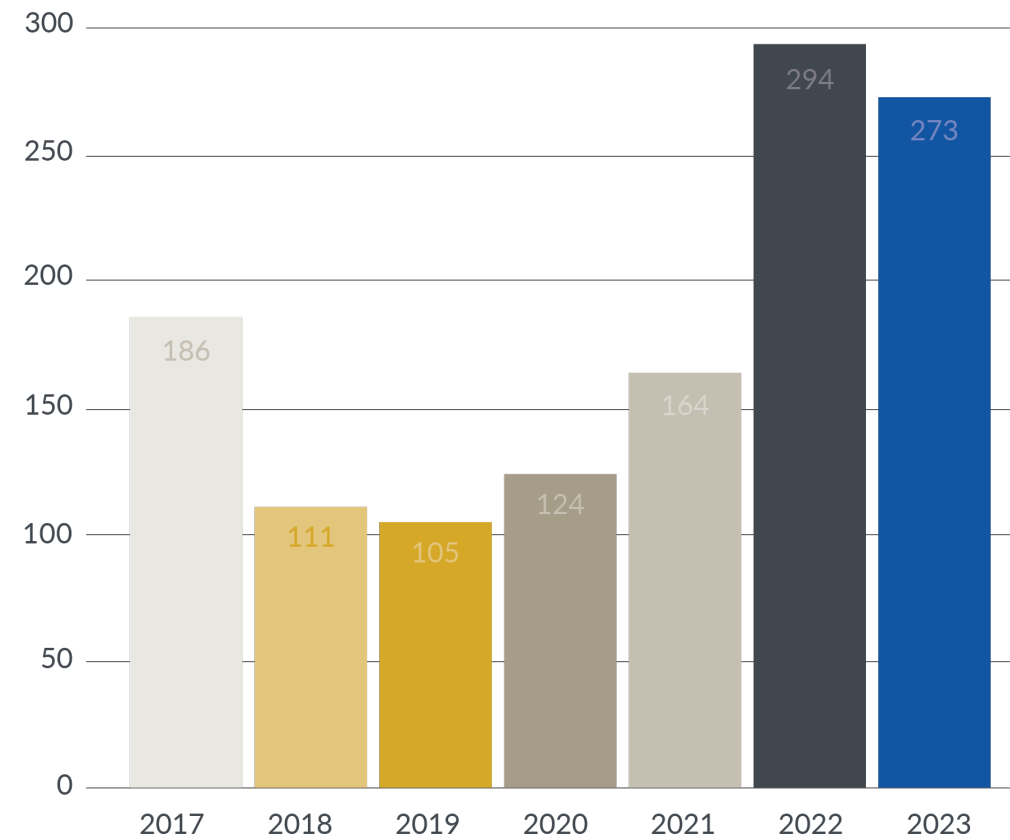
- Vinningskriminalitet er det lovbruddet ungdommer i U18-gruppa år begår mest av.
- Litt over halvparten av alle vinningsforholdene er kategorisert som «mindre tyveri fra butikk».
- Det har vært en stor økning i vinningsforhold de siste to årene sammenlignet med de foregående årene.
- Vinningskriminalitet ligger fortsatt høyt selv om det har hatt en svak nedgang siden 2022.
- Det er langt flere vinningsforhold som er anmeldt i U18-gruppa (273 forhold) sammenlignet med 18-22 år gruppa (88 forhold).
- Sørlandsparken og Kvadraturen hadde flest vinningssaker i 2023.

Ungdata 2022:

- Ungdata-tallene bekrefter utviklingen i kriminalitetsstatistikken for U18 vinningsforhold.
- Flere i den yngste gruppen (ungdomsskole) enn den eldre gruppen (videregående skole) som oppgir å ha tatt vare fra butikk det siste året uten å betale for seg.
- Andelen fra ungdomskolen som oppgir å ha tatt varer fra butikk i 2022 har hatt en økning fra 2019 undersøkelsen (henholdsvis 12% og 9%).
- Det er en større andel fra ungdomsskolene i Kristiansand sammenlignet med fylke- og landsgjennomsnittet som oppgir å ha tatt varer fra butikk i 2022 uten å betale for seg.

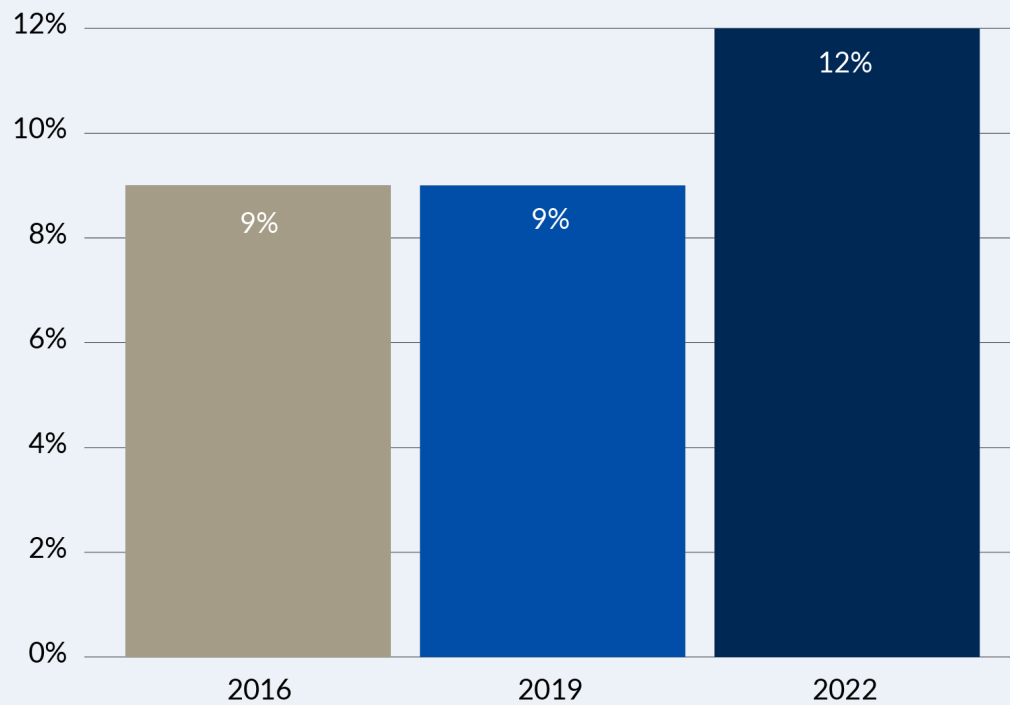
Vinning

Anmeldte vinningsforhold U18 i perioden 2017–2023)

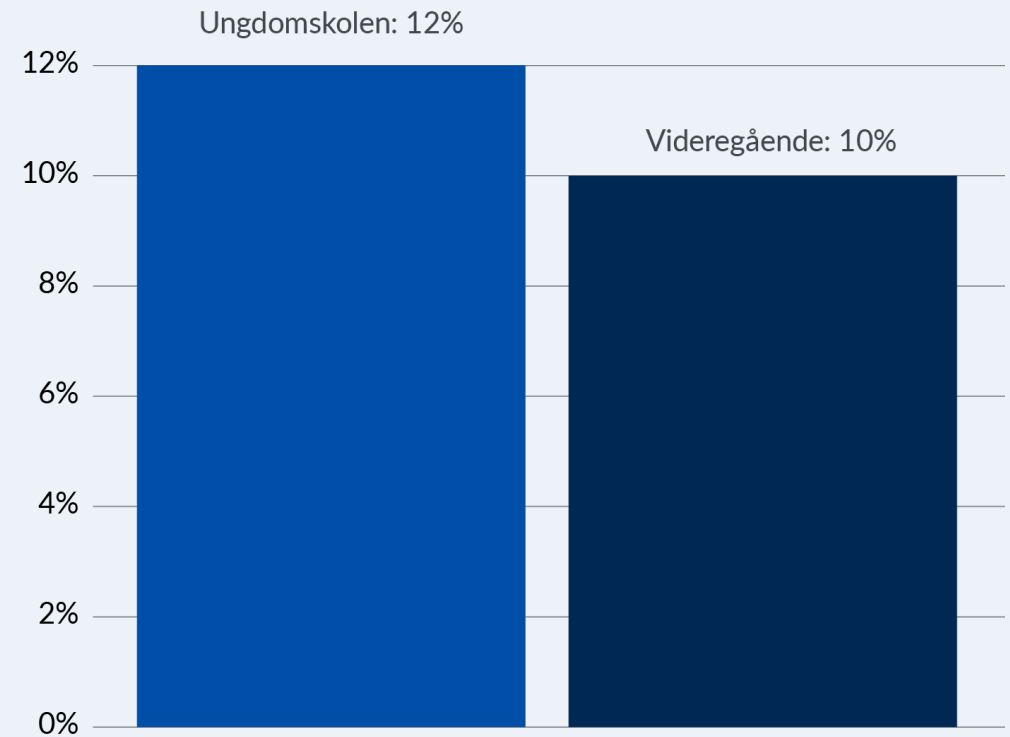

Ungdata 2022: Vinning

«Tyveri fra butikk» blant ungdomsskoleelever, tidsintervall

«Tyveri fra butikk» ungdomsskole og videregående skole, 2022

Kilde: Ungdata 2022

Skadeverk

Skadeverk

Kriminalitetsstatistikken 2023:

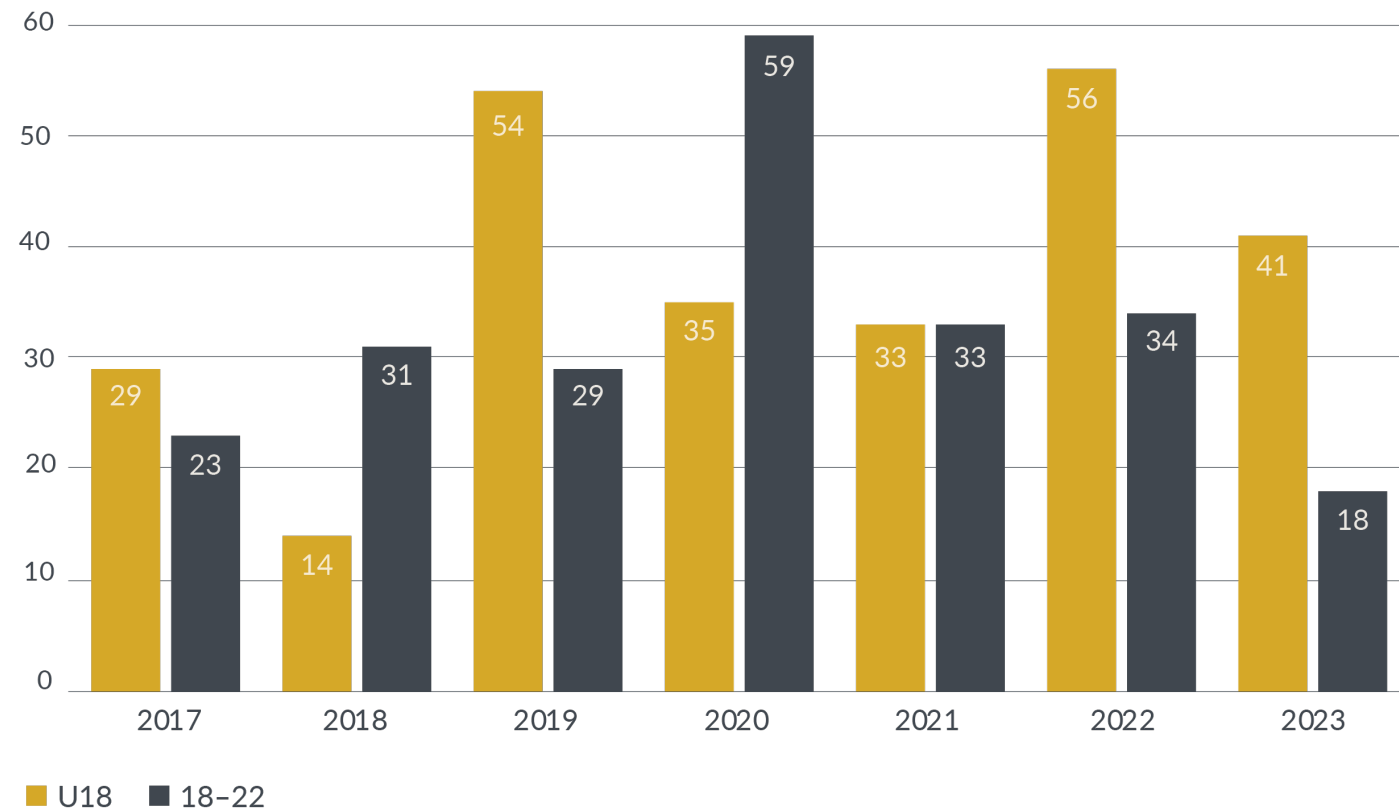
- Antall skadeverksforhold har gått ned i både 18–22 år gruppa og i U18-gruppa fra 2022 til 2023
- U18-gruppa hadde en stor økning i 2022, mens det har vært en nedgang i 2023 (fra 56 til 41 forhold).
- Skadeverk skjer oftest i bydelene og i mindre grad i Sentrum.
- Dobbelt så mange skadeverkssaker begås av gutter enn av jentene i 2023 (henholdsvis 28 og 13).

Ungdata:

- Det er en betydelig større andel fra ungdommer fra ungdomsskolene sammenlignet med videregående skoler som oppgir å ha begått hærverk i 2022 (henholdsvis 11% og 7,5%).

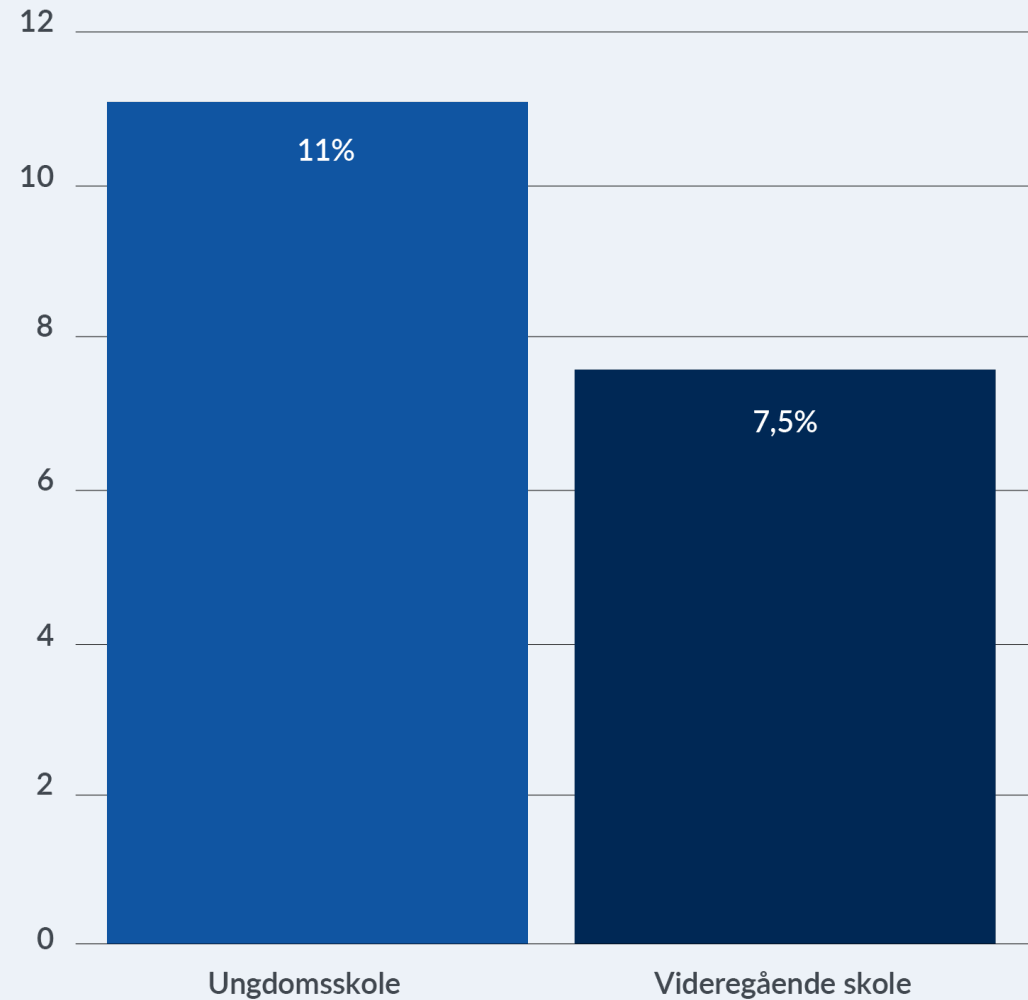
Hærverk

Anmeldte skadeværsforhold fordelt på alder
i perioden 2017–2023

Kilde: Kriminalitetsstatistikk

Ungdata 2022: «Gjort hærværk» ungdomsskole- og videregående elever

Kilde: Ungdata 2022

Narkotika

«Flere elever melder om at de er bekymret for at det er mange som ruser seg. Og at det blir et utenforskap for de ungdommene som ikke ønsker å ruse seg (også alkohol)»

«De får holde på med sitt rusproblem lenge før de ønsker hjelp. Det er stor risiko for å falle ut av skole og de har ofte kommet langt i sitt rusproblem før de ønsker hjelp.»

Deltakere i Nettverk for risikoutsatt ungdom

Narkotika

Kriminalitetsstatistikken 2023:

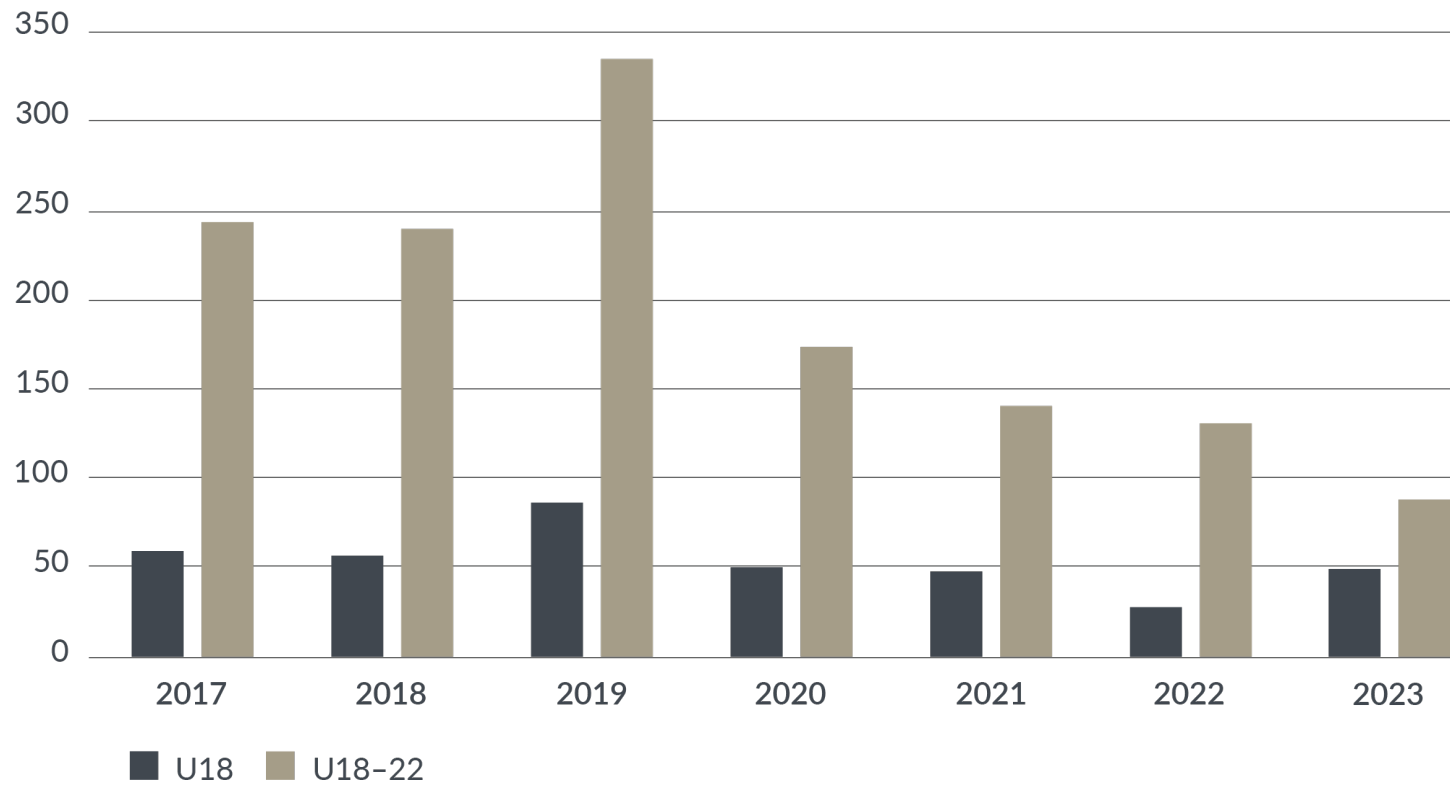
- Svært få anmeldte narkotikaforhold er registrert i kriminalitets-statistikken de senere årene.
- Det har vært en kraftig nedgang i anmeldte narkotikaforhold i særlig 18–22 års gruppa i perioden 2017–2023.
- I 2023 økte antall anmeldte narkotikaforhold for U18-gruppa fra 28 til 48 forhold. De fleste narkotika forholdene som er anmeldt er avdekket av politiet i forbindelse med andre lovbruddsaker.

Ungdata 2022:

- Andel ungdomsskole- og videregående skoleelever som rapporterer at de har brukt hasj og marihuana har vært stabilt perioden 2019–2022 (omkring 12%).
- Andel videregående skoleelever som rapporterer om bruk av andre narkotiske stoffer har samlet sett vært stabilt i perioden 2019–2022. Noe variasjon i trinnene som nedgang på vg1 og vg3 mens økning på vg2 i perioden.
- Det er hasj og marihuana som er det mest brukte ulovlige rusmiddelet av videregående skoleelever (ca. 17% andel i 2022).
- Omkring 6% av elever på videregående skoler svarer i 2022 at de har brukt andre narkotiske stoffer (enn hasj) det siste året.

Narkotikaforhold

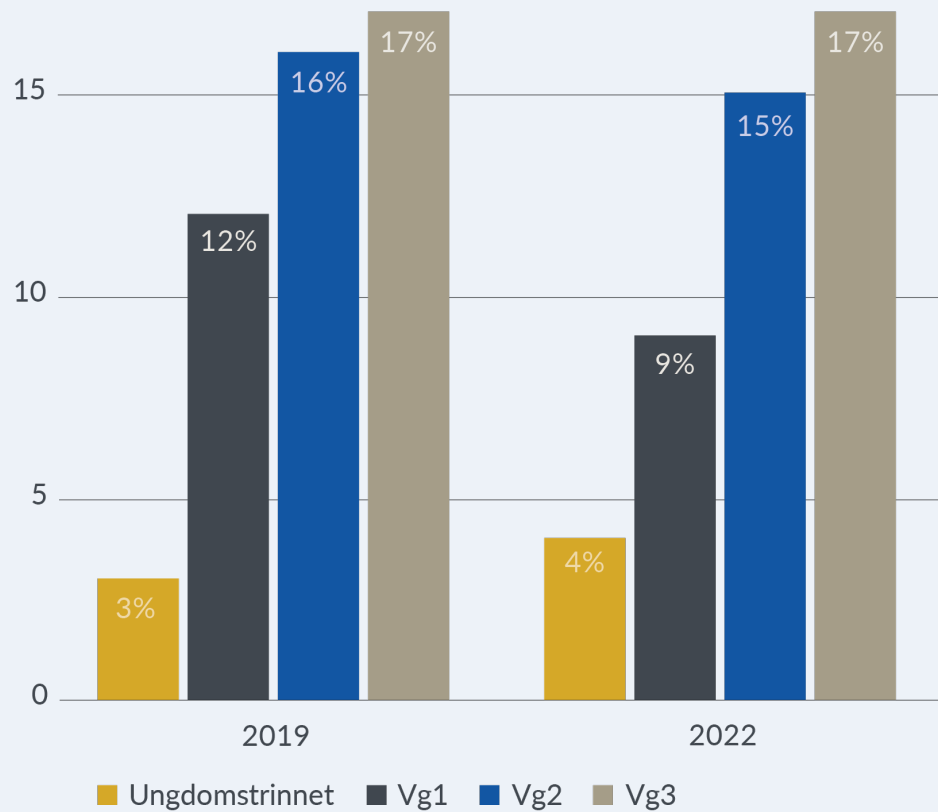
Anmeldte narkotikaforhold fordelt på alder i perioden 2017–2023

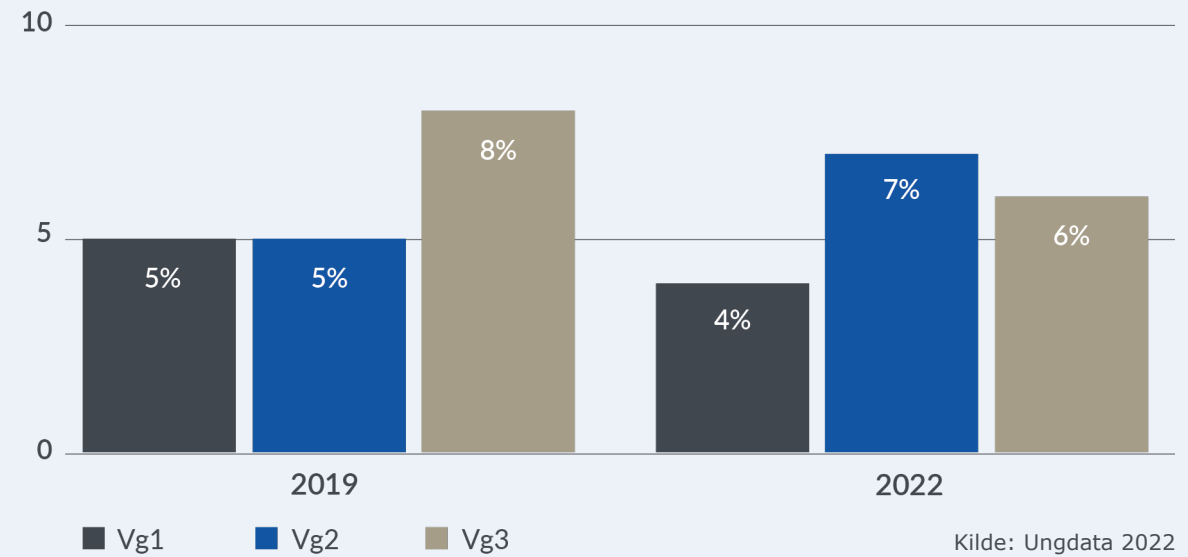
Kilde: Kriminalitetsstatistikk

Ungdata 2022: Narkotikaforhold

Elever på ungdomstrinnet og videregående som har brukt hasj eller marihuana det siste året

Videregående skole – andre narkotiske stoffer

Kilde: Ungdata 2022

10

Seksual- lovbrudd

«Det er hovedsakelig menn som begår seksuallovbrudd mot barn og unge. De er i alle aldre, men aldergruppen 15–24 år skiller seg ut i de anmeldte seksuallovbruddene»

Trusselvurdering, Agder politidistrikt 2024

Seksuallovbrudd

Kriminalitetsstatistikken 2023:

- Svært få anmeldte seksuallovbrudd er registrert i kriminalitetsstatistikken med gjerningspersoner under 22 år i perioden 2017–2023.
- Flest seksuallovbrudd er anmeldt i 18–22 års gruppa med henholdsvis 26 forhold i 2022 og 25 forhold i 2023.
- Det er store mørketall i kriminalitetsstatistikken hva gjelder seksuallovbrudd, og det antas å være til dels store variasjoner i mørketallskategorien innenfor de ulike typene av seksuallovbrudd.
- Tallmateriale fra andre enn politiet, som fra overgrepsmottaket og egenrapportering (ungdata) egner seg bedre til å si noe omfanget av seksuallovbrudd.

Ungdata 2022:

- I ungdata svarer 12% jenter og 2,6% gutter på videregående skole at de i løpet av 2022 er blitt «presset eller tvungen til

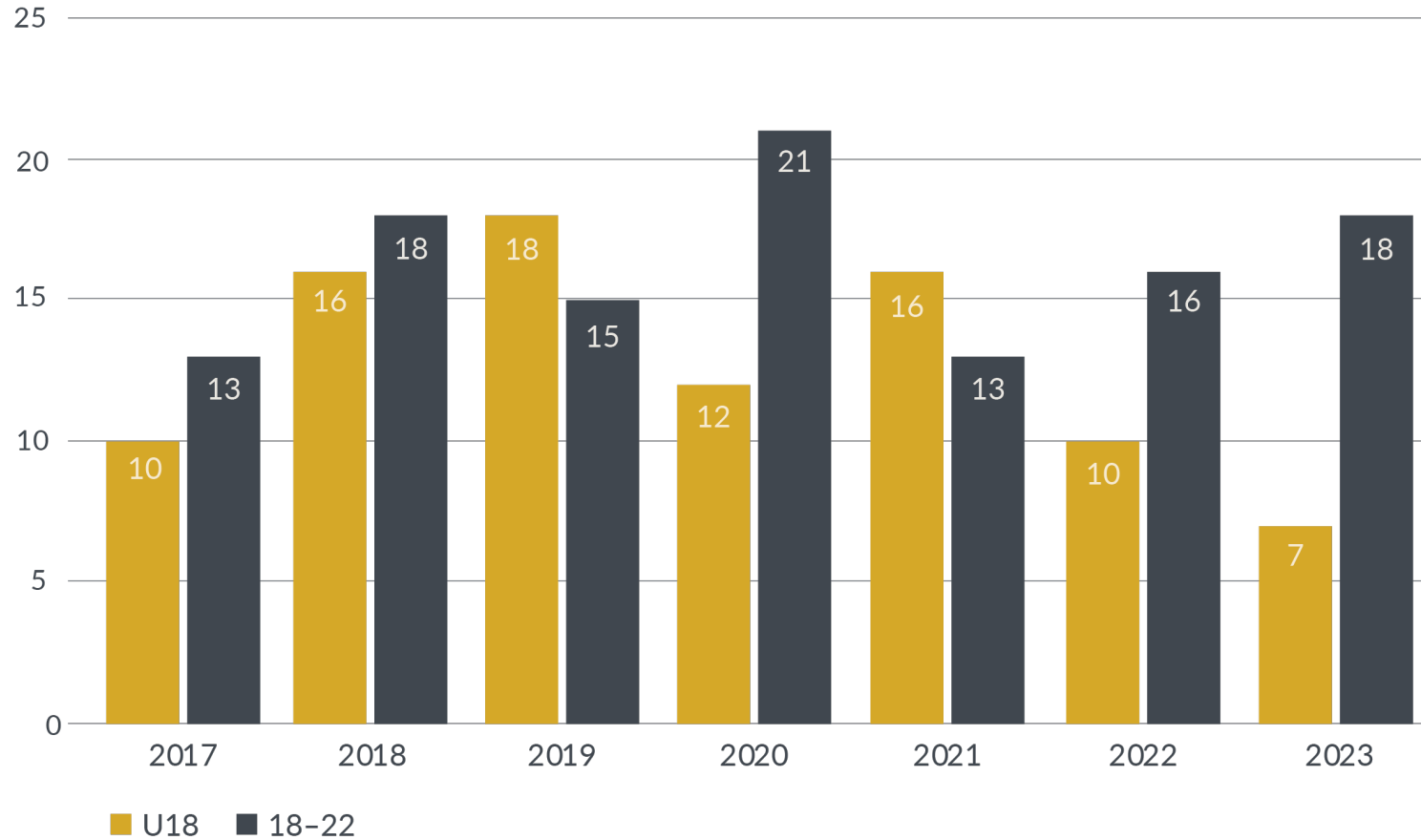
seksuelle handlinger». Det utgjør omtrent 300 jenter og 110 gutter totalt sett.

- En av fem jenter på videregående skole oppgir i 2022 å ha blitt befølt på en seksuell måte mot sin vilje.
- Både gutter og jenter oppgir at det har blitt delt bilder mot deres vilje der de er nakne eller deltar i seksuelle handlinger (henholdsvis 6% og 3%).

Overgrepsmottaket 2023:

- 89 ungdommer (i all hovedsak jenter) under 20 år oppsøkte overgrepsmottaket i 2023. Det er en økning fra året før og særlig for de yngste under 15 år.
- De aller fleste voldtektene som er registrert for aldergruppen under 20 år er festrelaterte voldtekt (fest/utelivrelatert/alkohol) og bekjentskapsvoldtekt (har møttes minst engang før). Samlet sett utgjør disse 83 % av alle voldtektene som er registrert på overgrepsmottaket for aldergruppa.

Anmeldte seksuallovbrudd fordelt på alder i perioden 2017–2023

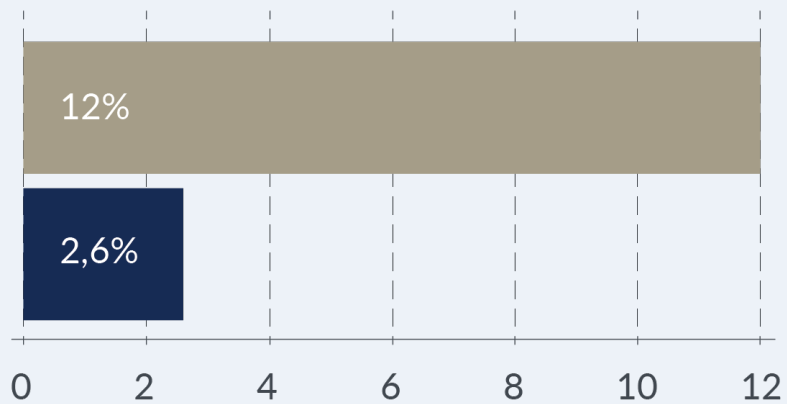

Kilde: Kriminalitetsstatistikk 2023

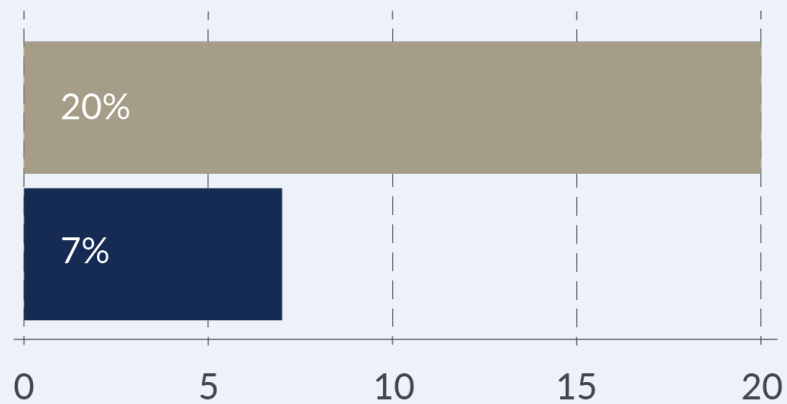
Ungdata 2022: Seksuallovbrudd

Videregående skole

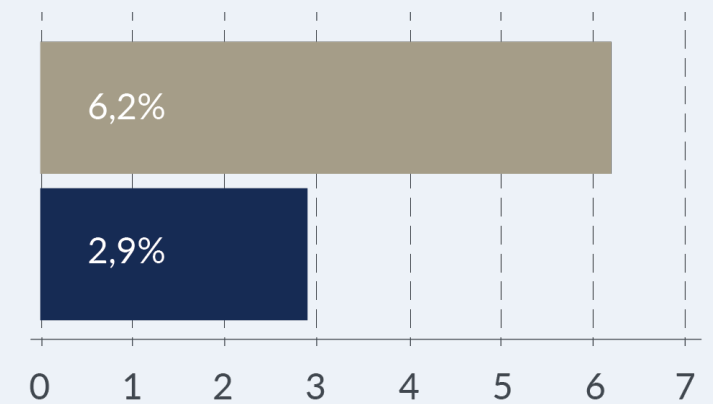
Presset eller tvungen til samleie/seksuelle handlinger:

Noen befølte deg mot din vilje:

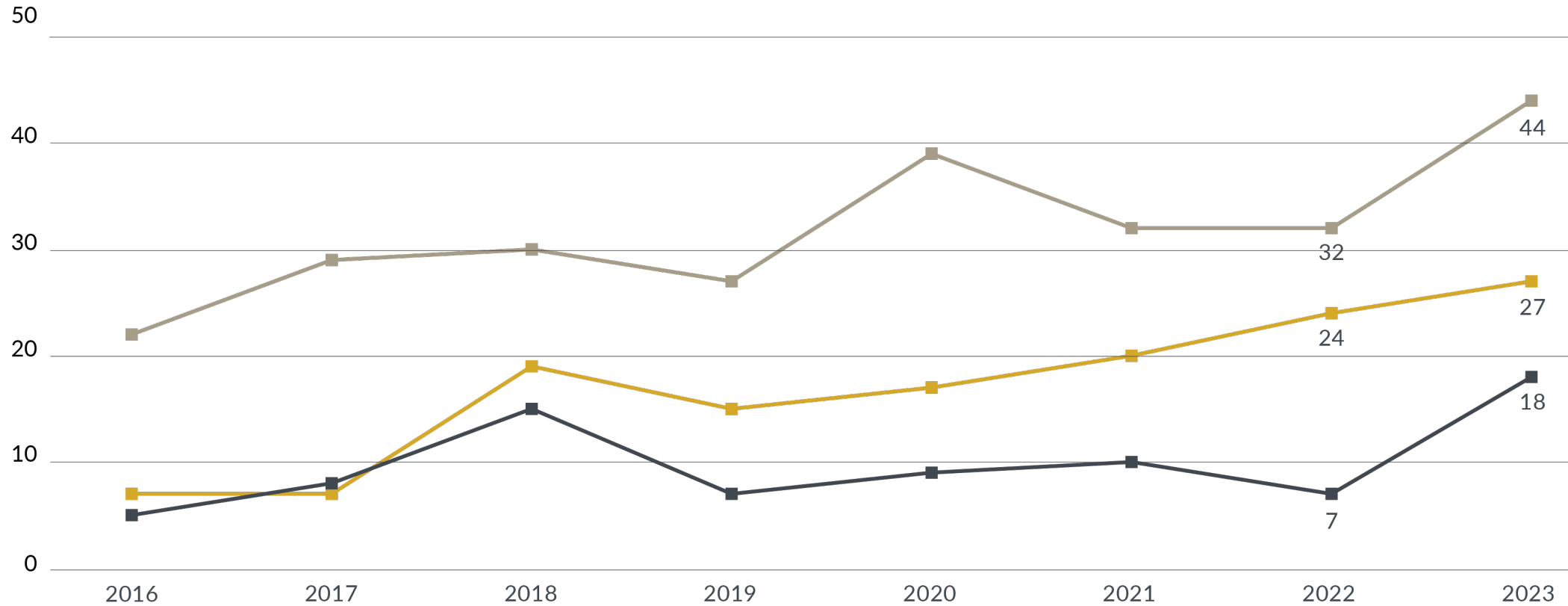
«Mot din vilje blitt delt bilder eller filmer av deg naken/eller i seksuell aktivitet»:

■ Jenter ■ Gutter

Kilde: Ungdata

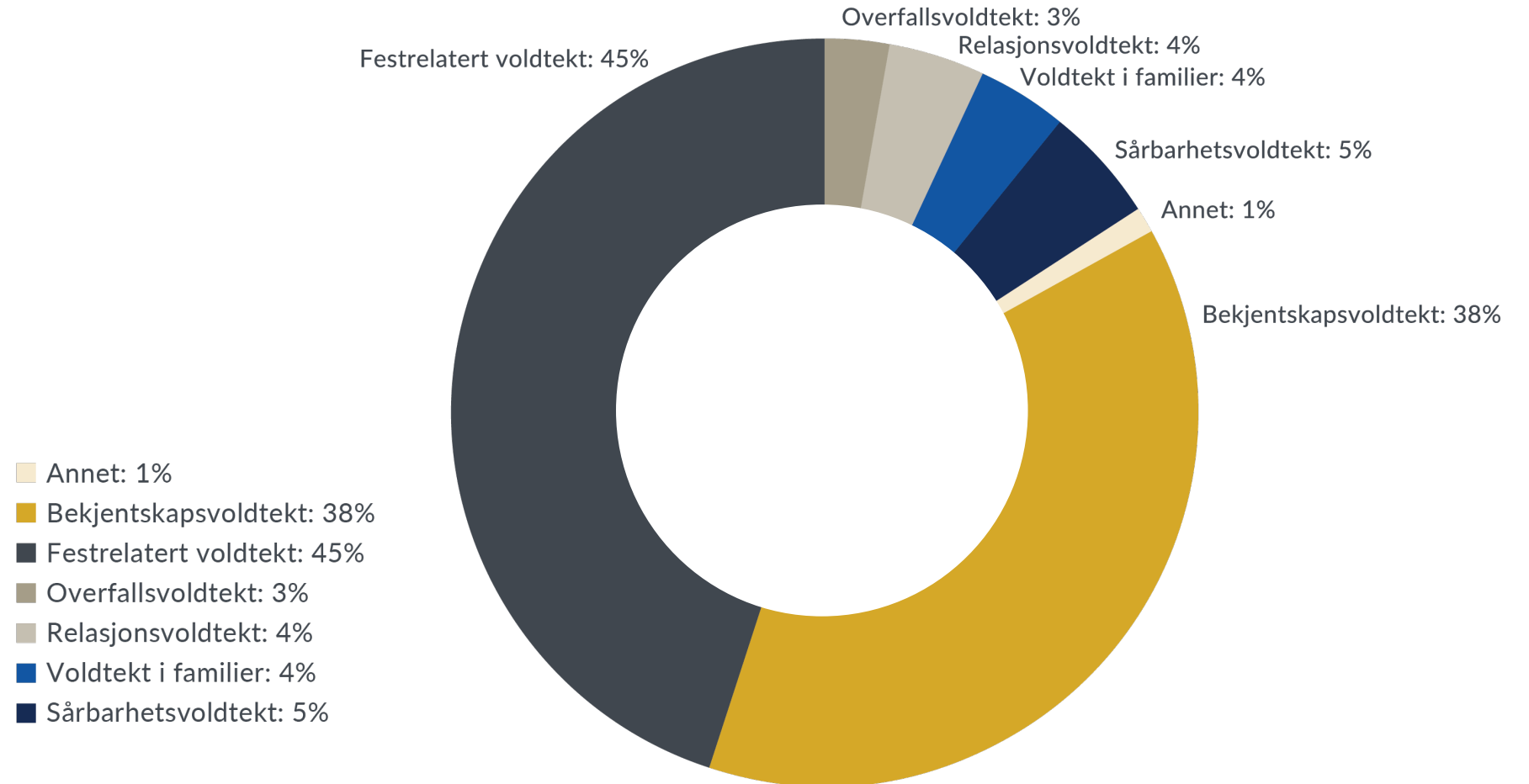
Overgrepsmottaket – pasienter per år

■ 14-15 ■ 16-17 ■ 18-20

Kilde: Overgrepsmottaket i Agder

Overgrepsmottaket 2023: Voldtektstyper

Kilde: Overgrepsmottaket i Kristiansand

Takk!

Johanne.b.nilsen@kristiansand.kommune.no

Anders.Flottorp@politiet.no